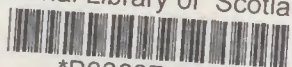

Hall 195 h. 1(1-22)

National Library of Scotland

B000274327

EACHDRUIDH

MU

AINDREA MAC-ILLE-DHUINN,

PAPANACH ERIONNACH ;

AGUS

M'AN CHO'-CHAINNT A BH' EADAR E
FEIN AGUS AN SAGART.

AIR A CHUR AN GAELIC

LE

P. MACPHARLAIN.

GLASGOW,
PRINTED BY ANDREW YOUNG.

1829.

AN CLAR-INNSEADH.

Taobh-dhuilleag.

CAIB. I.

An teagamh san robh Aindrea, agus a cheud chòmhradh bh' aige ris an t-Sagart.....	5
---	---

CAIB. II.

Bha Aindrea ni bu mhisneachaile 'an labhairt r'a theaghlach. A dhara coinneamh ris an t-Sagart.....	14
---	----

CAIB. III.

Co'-riasunachadh an t-Sagairt agus Aindrea.....	18
---	----

CAIB. IV.

Mar thoisich aoradh r'a ghnàthachadh ann an teaghlach Aindrea. Mar thearuinn iad o bhi r'a theine. Cunntas mu dhroch-rùn Sheumais Nòlain do Aindrea.....	36
--	----

CAIB. V.

Tha teaghlach Sheumais Nòlain air an iompachadh....	46
---	----

LEASACHADH.....	55
-----------------	----

EACHDRUIDH

MU

AINDREA MAC-ILLE-DHUINN,

PAPANACH -EIRIONNACH.

---

*Iarradh iad chum an lagha agus chum na fianuis : mar labhair
iad a reir an fhocail so, 's ann a chionn nach 'eil solus ann-
ta.—ISA. VIII. 20.*

CAIB. I.

An teagamh san robh Aindrea, agus a cheud chòmhradh bh' aige ris an t-Sagart.

CHaidh Aindrea a thogail na phàpanach, agus bhunaich e san aidmheil sin gus an robh e dà fhichead bliadh'n' a dh' aois, a' làn chreidsinn gun robh gach ni a theagaisg an sagart dha fìor. Bha e na dhuine tuigseach glic; ach gus a so 's ann a bha a ghliocas air a ghnàthachadh a mhàin mu ghnothaichibh ainsireil. San aois so theann e ri smaoineachadh co feumail 's a bha diadhachd, agus co aineolach 'sa bha e uime; agus chuir e roimhe gun deanadh e caileiginn de rannsachadh mu ni ris an robh a shonus siorruidh an earbsadh. Uime sin

chaidh e dh' ionnsuidh an t-sagairt, agus thuirt e ris gun robh toil aige beagan cainnt a ràdh ris. "Seadh, Aindrea," ars' an Sagart, "Ciod tha mhiann ort a ràdh riumsa?" Cha'n'eil, le'r cead, ach gun robh mi smaointeachadh ged a bhia mi gu teoma glenst ann an reic 's an ceannachd, gun robh mi gu h-inbh bhig co aineolach ri mart no ri each; agus air leam nach math a thig so do Chrìosduidh. Am bi sibhse co math 's gun d'thoir sibh càileiginn de fhiosrachadh dhomh m' an chùis so? Thuirt an Sagart ris, tha thu fritheailteach air faosaid a dheanamh, agus an àm na* h-airionn, agus tha thu a' d' dhuin' onarach; ciod tuille tha dhi ort? Mata, le 'r cead, tha nam feoraicheadh aon neach dhìom, c' arson a bhuininn do'n eaghluis choitchionn, cha b' urrainn domh innse dha, mar abrainn a chionn gun robh, m' athair de'n aidmheil sin romham; agus air leam nach 'eil 'an so ach aobhar air bheag seadh. Ach nach aithne dhuit, thuirt an Sagart, gum buin thu do'n *Eaghluis Naomh Mhàthaircil*, agus nach 'eil aon Eaghluis fhìor eile ann, agus gu bheil gach neach nach buin di nan *neo-chreidich*, agus gu'n leir-sgriosar iad? Is minic a chuala mi sibhs', a' deir Aindrea, ag ràdh sin san tigh-choinneamh; ach mar ini-mhodhail domh fheoraich, an cead libh innse cia mar a fhuair sibh am fiosrachadh sin? Aindrea, thuirt e ris, is tu fein an cend fhear de m' luchd-èisteachd a ghabh rianh de dhànadas a cheist sin a chuir orm, agus cha'n'eil tlachd agam dheth: ach tha do cheist fursasd fhuasgladh; Is aithne dhomh e, a chionn gu bheil an Eaghluis ga ràdh.

Cha do thaitinn am freagra ri Aindrea, agus ghabh e de dhànadas na thuirt, gu'n cual e sluagh bu ghlice na e fein a' cur an teagamh nach robh duine na fhianuis laghail na aobhar fein; agus gum b' aill leis fheòraich, cionnas a dh' fhaoid a thuigsinn an i'n fhèrrinn a chan an Eaghluis m'an

* An Comunach a reir nam Papanach.

chùis so. Bi t' earalas, ars' an Sagart, ciod a their thu, Aindrea. A' bheil fhios agad gu bheil mearachd no mealltoireachd a chnr as leth na h-Eaghluis dlù air bhi na thobheum an aghaidh an Spioraid Naoimh? Chuir a chainnt so beagan athadh air Aindrea; ach air glacadh misnich dhà, a deir e, Am faod mi bhi co dàna is fhoineachd dhibh, Cionnas a tha sibh co cinnteach nach 'eil an Eaghluis ann am mearachd m'an chùis so? Oir tha fios aguibh gur iomchuidh do dhuine bli eolach mu ni a tha na h-urrad aige r'a chall no r'a bhuidh-inn ris. Fhreagair an Sagart gu stràiceil, m'as aill leat fios fhaotainn air, tuig gun do gheall Criosd a bhi maille r'a Eaghluis gu deireadh an t-saoghail, agus tha so ga fàgail neo-thuiteamach, 's e sin, eacomasach a bhi ann am mearachd. Tha so freagarach, a deir Aindrea, agus ma bhios sibh co math, 's gun dean sibh sin soilleir dhomhsa, bithidh mi am feasd tuille toilicht' ann am inntinn. Bha 'n Sagart toilichte faighinn cnibhte dheth co saor-lamhach, agus dh' innis e dha, gun robh gealla Chriosd ri fhaotainn ann an Soisgeul Mhata; agus air dha an gealladh a bhi aig' air mheoghair, dh' aithris e ann an *Laidinn*, mar *thoileacha* do Aindrea. Faodai so uile, a deir Aindrea. a bhi ro chiatach agus math, a dli' aon ni is fios domhsa; ach cha do thuig mis' aon lide dheth. Tha dearbh fhios agam air sin, ars' an Sagart; tha sinn faicilleach, chum tairbhe ar luchd-éisdeachd, comas an samhail sin de bhriathraibh a mhìneacha dhoibh a reir mar tha 'n Eaghluis a deanamh. Le'r cead, a deir Aindrea, an deoin libh brìgh nam briathra snasmhor fòghluimte sin a shoilleireacha dhomhsa? Is deoin, a deir an sagart, 'se is ciall doibh, gu bheil Iosa Criosd a' gealltuinn a bhi maille ris gach comhairl' a ghairmeas am Pàp' 'an ceann a chéile, gu deireadh an t-saoghail; gur i chomhairl' a bhios an sin an Eaghluis, gum bi i gun mhearachd, agus gum bi gach neach aig am bi bhathais na chuireas an aghaidh a reachdan buailteach do pheanas nan

neo-chreideach sa bheatha so, agus gum bi anam tur-through gu suthain siorruidh. Beannuich mis, a deir Aindrea, fo ioghna ris na chual' e, a' bheil gach ni a dh' ainmich sibh anns a bheagan fhocal a labhair sibh? Tha, ars' easan, agns mòran tuille, nam biodh ùin agams' air innse dhuit; leis an earrainn so tha sinn comasach air tosd a chur air gach neach a tha gu neo-stéigheil a' gabhuil orra gu bheil creidimh aca: cha'n urrainn doibh smid a ràdh nan leith-sgeul fein. M'as math mo bheachd, thuirte sibh gun robh na briathra sin ann an Soisgeul Mhata; is aithne dhomh gum bu Naomh mòr Mata, agus 's dearbh leam gu bheil a Shoisgeul math; ach bu mhiann leam fios fhaotainn ciod e Soisgeul Mhata? Tha thu, a deir an Sagart, air fàs anabharra liosda. Ma theid thu air t-aghaidh air an dòigh so, cha'n fhaigh mi cuibhte 's tu gu h-oi'che. 'Se Soisgeul Mhata an earrann sin de'n Tiomna-Nuadh a chaidh sgrìobhadh le Mata. Na gabhaibh mi-thlachd, a' deir Aindrea, gad a dh' fhèoraicheas mi ciod e an Tiomna Nuadh? 'Se a th' ann, fhreagair e gu frionasach, an earrann sin de fhocal De, anns a' bheil cunntas mu bheatha agus mu bhàs Iosa Criosd, agus air na theagaisg e fein agus a chuid Abstol. Bu chaomh leam, ars' Aindrea, an leabhar sin a leughadh, nam bu chead libh innse dhomh c'ait am faighinn e? Is toileach a bhnilichinn sgillinn san là de m' thuarasdal air a cheannach; ach air leam gun dubhairt sibh nach ann an cainnt na tìre so bha e? Nach mòr am beud nach eadar-theangaicheadh duine fòghluimte eiginn e, chum feum dhaoine bochda aineolach! Nan saoilinn gun rachadh agam air a h-ionnsachadh rachainn a dh' fhòghlum na cànmhuinn anns a bheil e air a sgrìobhadh, chum gum bithinn mur-rach air focal De a leughadh. Cha d' innis an Sagart da gun robh e chean air eadar-theangachadh; ach 's ann a thuirte e ris nach robh ann ach baogh-aire, agus e ghabhuil m' ghnothach fein, an aire

thoirt air obair, agus gun chùram a ghabhuil mu nithibh a bha tuille is àrd air a shon.

Mheas Aindrea gum bu neo-shuaire a bhuin an Sagart ris; ach a chionn gum bu ghnà leis strìochda, ghabh e chead deth; ach san àm cheudna a' cuimhneachadh air an t-seanachas a bh' aige ris an t-Sagart.

Bha déigh mhòr aige air an Tiomna-Nuadh a leughadh. Air leis gum bu shòlasach leugha mu Iosa Criosd, agus gum b' fheumail da fios a bhi aige mu na theagaisg e, as a cheart leabhar ams an robh iad air an cuir sìos mar dheachd e fein iad! Cha'n'eil farmad agam ris an t-Sagart ach arson fhòghlum. Bha'n smuain so do ghnà na bheachd; agus bhruadaireadh e san oi'che gun d' fhuair e Tiomna-Nuadh; ach 'nuair a dh' oirpicheadh e fhosgladh nach b' urradh e; 's an uair a mhosgladh e sa mhaduinn, bha e co fada naithe 's a b' àbhuist da.

'S e bhi bualadh a b' obair do Aindrea. Dh' fhòghlum e na òige leughadh agus sgrìobhadh, agus air dha deagh mheoghair a bhi aige, b' aithne dha leughadh mar nach b' olc. Bu ghnà leis a bhi 'g obair tric aig duin' uasal a bha sa choimhearsnachd, agus bha cliu a bhi na dheagh fhear obair air. Bha Bhan-tighearna ro chaomhail chaoimheil ris na feumaich; agus gu sònraicht ri àm na gainne bh' ann san àm sin, bha i ro-ìochdar chum gum biodh lòn aca, ionnas gum do chaomhainn i beatha mòran diubh. Ach an uair a chobhair i air feum a chuirp, cha d' rinn i dearmad air an anamaibh. Thòisich i m'an àm so air leabhraiche na Tiomna-Nuadh a cheannach, chum an toirt do bhochdaibh na sgìreachd. Bu nàr leis an t-Sagart fein cur an aghaidh an deagh ghniomh mhathasaich so, ged a b' annsa leis gu'n gleidheadh i a fiughantas aice fein. 'Nuair a bha Aindrea aon là a' bualadh, thainig a bhean-usal ud a stigh far an robh e a dh' fheoraich cionnas a bha aon de'n chloinn aige nach robh na shlainte. An deigh dhoibh a bhi tamull a

seanachas, dh' fhiosraich i dheth an robh Tiomna-nuadh aige na thigh. Cha'n'eil, le'r cead, thuirt e, ach b' fhearr leam gum bitheadh, agus gum b' urrainn domh a leughadh agus a thuigsinn. Nach d' fhòghlam thu riamh leughadh a dheanamh, thuirt i? Dh' fhòghlum, ars esan; ach cha'u aithne dhomh ach beurl' a leughadh. 'S ann am beurl' a tha 'n leabhar a tha mis' ag ràdh, a deir i. Rinn a chridhe gairdeachas ris an sgeul. 'Se sin, a deir e a cheart ni a bha nam! A' bheil aon diubh agaibh r'a sheachnadh? Chaidh i gu grad chum an tighe, agus thug i Tiomna-nuadh a nasgaidh do Aindrea, leis an robh e anabarrach toilichte. Chuir e an leabhar seachad gus am biodh crìoch air obair 's an sin dh' fhalbh e gu sùrdail dhathigh, chum gum biodh ùin' aig' air cuid deth a leughadh air an oì'che sin fein. 'S iad briathra Dhe a th' anns an leabhar so, a deir e ris fein. Nach mòr an meas a bhiodh agam air leabhar a sheoladh dhomh mar dh' fhàsainn saibhir, ach teagaisgidh an leabhar so dhomh mar dh' fhàsas mi saibhir gu sìorruidh. C' arson a bha mi co fad aineolach air an leabhar bheannichte so? Agus c'arson a bha rùn air an t-Sagart a chumail an cleth orm? Tha mhiann orm, ge b'i ni a thacharas, trid beannacha Dhe, gun leugh mi e. Air dha bli mar so a' meòraich ris fein rainig e dhathigh, agus ghabh e chend chothrom air dol an naigheas chum a leabhar a leughadh, agus thuirt e, 'Se so leabhar Dhe, a chaidh òrduchadh chum peacaich bhochda, mar tha mise, a sheola do neamh. Mar is e a leabhar fein a th' ann, tha dòchas agam gun neartaich e mi chum a thuigsinn; uime sin asluichidh mi air gliocas a thoirt domh gu a thuigsinn, agus nach gabh' mi ann an seadh mearachdach e. Air dha so a ràdh, shleuchd e sìos air a ghlùinibh, agus ghuidh e air a mhodh so: " O Thighearna, Dhe néimhe agus na talmhuinn! is creutair truagh, aineolach mise; soillsich m' inntinn, chum, an uair a leughas mi t-fhoc-al beannichte, gun tuig mi e, agus gun aithnich

mi ciod is àill leat mi dheanamh, chum gun sàbhalar m' anam." Air an o'che sin fein leugh e ear-rann deth, a thug mor thoileacha dha, agus lean e air sin a dheanamh, gus an do leugh e uil' e. Am feadh a bha e leughadh bha ioghnadh air nach robh e faicinn a bheag de na b' àbhuist an Sagart a theagasg dhoibh; cha robh guth air a phàp, air an * airionn, air aidmheil, air peanas corporra, air lughadh,† mu dheagh thoiltinneas nan naomh, làithibh féille, a' deanamh ùrnuigh le paidreanaibh, &c. Mo chreach! thuirt e, An robh mi cluinntinn nan nithe sin air an searmonachadh rè mo bheatha, mar na h-aon nithe feumail, ach cha'n fhaic mi iomra oirre san Tiomna-Nuadh? A' bheil an Sagart fiosrach air an ni so! no'n do chuir Dia cagar na chluais, ag ràdh, nach 'eil fhocal fein fìor? Ge nach b' urrainn Aindrea na *nithe* sin fhaotainn anns an Tiomna Nuadh, fhuair e ann nithe gu mòr a b' fheumaile. Dhrùigh gu sònraichte na teagasgan so a leanas air: A deir Iosa, " Cha'n'eil feum aig a mhuinntir shlàn air léigh, ach acasan a tha euslan." Seadh, thuirt e, " Tha mi tuigsinn so: mar biomaid nar peacaich, cha bhiodh feum againn air Slanuigh-ear." A rìs, " Cha'n ann a ghairm nam fìrean a thainig mise, ach na peacaich chum aithreachais." O nach sòlasach na briathra sin! Tha mis' a'm' pheacach; thainig e ga m' ghairms' am measg chàich. A rìs, " Mar so ghràdhaich Dia an saoghal co mòr 's gun d'thug e aon ghin Mhic, chum nach rachadh iadsan am mughadh a chreideadh ann, ach gum biodh a bheatha mhaireannach aca." "'Se, dh'éigh Aindrea, ann an deòthas anama, 'se so gràdh da rìreadh; gu'n cuireadh Dia a Mhac air a leithid de ghnothach." Ach air dha smaoineach ris fein, " Ghlaodh e mach, mo thruaigh mi! Ciod am fàth misnich a tha dhomhsa san teachdoireachd so? Cionnas is fios domh a' bheil cuid agamsa dhi?" Chlaidheadh na h-ear-

* Mass.

† Absolution.

rannan a leanas e gu goirt. “Theid na h-aingidh chum peanas siorruidh.” Mat. xxv. 46. “Nach ’eil fhios agaibh nach sealbhaich luchd deanamh na h-encorach rioghachd Dhe?” 1 Cor. vi. 9. “Bheir Dia do gach aon a réir a ghniomhara. Amhghar agus teanntachd air gach anam duine a ta deanamh uilc.” Rom ii. 6, 9. ‘Nuair a leughadh e earrannan mar iad sin, thuiteadh e fo thrumadas; oir bha deagh fhios aige gun robh e fein na pheacach, agus gun bu cheart-bhreitheach do Dhia peanas a dheanamh air le leir-sgrìos bith-bhuan. “Och, is duine truagh mi!” ’s tric a ghlaodh e, “cò a shaoras mi?” Leis a bheachd so, air uairibh air àrduchadh le dòchas, agus aig àm eile gu trom-inntinneach le eagal, bhuaanaich e rè tamuill.

Faodar an so ainmeacha gun robh aig Aindrea bean, mac, agus dà nighinn; bha chlann air fàs mòr. Cha robh e na chomas staid inntinn a chumail am folach oirre; agus is minic a dh’ fheoraich iad deth ciod e fàth iomaguin? An toiseach b’ àbhuist da leithsgeul eiginn a ghabhuil; ach air dhoibh fàs ni bu déine, theireadh e: “A bhean mo ghaoil, agus a chlann mo chridhe, tha tuille ann an diadhachd na bha sinne a’ saoilinn. Tha’n Tìomna Nuadh ag inuse dhomh gur peacach mi, agus ’se sin a tha cur iomaguin orm.” Bha spéis mhòr aig a theaghlach air, agus mheas iad an toiseach gun robh e fo chaileiginn de sheachran inntinn, ni a chuir mòr mhulad orra; ach air dhoibh fhaicinn gun robh e gu ciallach tuigseach anns gach cùis eile, dh’ oirpich iad misneach a thoirt da, le ràdh, Ged a bha e gu deimhin na pheacach, agus cò nach robh? gidheadh, gun robh e co deagh-bheusach ri aon duine sa choimhearsnachd, gun robh deagh chridhe aige, agus a’ sìor dheanamh a dhleasuis. Is lag a mhisneach sin, thuir Aindrea, iocshlaint fhaoin do choguis leointe! Mar ’eil am barrachd co-fhurtachd aguibh ri thoirt domh, leigibh leam; na cluinneam na bheir an tuille cràidh dhomh! A’ bheil e ’nar comas innse

dhomh mar gheibh mi cuibhte de m' pheacaidh? Gu deimhin tha, a deir a bhean, theirig a ghràidh a dh' ionnsuidh an t-Sagairt, dean t-fhaosaid ris, agus bheir e maitheanas duit ann am prioba na sùl. Bheir esan domh maitheanas! ars' Aindrea, 's e tarruing osna throm; dh' fhaodadh sin fògh-nadh an làithibh m' aineolais; ach is atharacha maitheanais a tha nis a dh' easbhuidh orm. 'Se Dia a mhain, a ghaoil, a dh' fhaodas maitheanas a thoirt arson peacaidh; agus cha mhò tha e'n comas an t-Sagairt maitheanas a thoirt seachad, na tha agadsa no agamsa. Is minic a chual a theaghlach e ri mionnan agus malluchadh, a' guidhe inhalluchd air anam fein agus dhaoin' eile, gun umhail gun iomaguin; ach 'nuair a chual' iad e a' cur an t-Sagairt an suarachas, agus a chomas air maitheanas peacaidh a thoirt seachad, a chur an ag, dhruid iad an cluasan, mu'n cluinneadh iad tuille de chainnt co eagallach. Air an doigh so bha Aindrea air ioma-dhruideadh le còmhrag o'n taobh a muigh agus le eagail o'n leth a stigh.

Ghlac e aon là a leabhar, agus leugh e ann an Soisgeul Luc. xv. 'Nuair a thainig e chum na h-earrainne sin, far a' bheil am mac struidheil ag ràdh, "Eiridh mi, agus theid mi dh' ionnsuidh m' athar, agus their mi ris, Athair, pheacaich mi'n aghaidh fhlaithheanais, agus a' d' làthairse, agus cha'n fhiu mi tuille gu'n goirte do mhac dhìom," thuit e air a ghluinibh, a' càramh na h-earrainne so ris fein, ghlaodh e mach gu durachdach a' guidhe arson maitheanais, trid Iosa Crìosd. Ach air dha sùil a thoirt air an leabhar, chunnaic e na briathra so, "Nuair a chunnaic Athair e, ghabh e truas mòr dheth, agus ruidh e, agus thuit e air a mhuineal, agus phòg se e." Agus gu grad chnimhnich e air earrainn eile, "gu'n glanadh fuil Iosa Crìosd o gach peacadh;" mhaothaich a chridhe le beachd a ghabhuil air gràdh Dhe, le Mhac a chuir a shaoradh pheacach; agus le e fein a thilg-eadh am buil De trid Chrìosd, mhothaich e sòlas

ag éiridh suas na chridhe nach d' fhairich e riamh roimhe.

CAIB. II.

Bha Aindrea nì bu mhisneachaile ann an labhairt r'a theaghlach. A dhara coinneamh ris an t-Sagart. Mar ghnàthaich an Sagart e fein.

THOISICH Aindrea a nis air labhairt nì bu mhisneachaile r'a theaghlach na b' àbhuist da, agus chuireadh e'n céill doibh mu ghràdh Chrìosd ann e fein a thoirt suas mar éiric arson pheacach. Dh' eàralaich e iad gun dearmad a dheanamh air slainte co mòr; agus le deoir air a shùilibh, sparradh e orra am feum anabarrach a bha air aithreachas a ghabhuil a oibrìbh marbha, air a chridhe atharachadh, agus air nuadhachd beatha. Bha iad uile, ach a nighean a b' òige, ga mheas as a riaghailt; ach bha ise o thùs ag éisdeachd ris le ro-aire; agus 'an ùine ghearr thainig i ga ionnsuidh, agus le caomhachd na gnùis, dh' aidich i gun do dhrùigh na nithe a labhair e gu mòr oirre, gun robh iad na beachd a là agus a dh' o'iche, agus gur minic a bhrudair i umpa; gum bu nàr leatha, rè ùine mhor, sin aideachadh, agus uime sin, gun do cheil i e; ach gun robh a h-inntinn co iomagaineach, 's gun d' thainig i nis ga ionnsuidh a dh' iarraidh a chomhairle. Bha aiteas mòr air Aindrea sin a chluinntinn; shoilleirich e dhith co feumail 'sa bha e gun chùis co cudthromach a chuir air faoin-eachd, agus dh' oirpich e gràdh Chrìosd do cheann-cinnidh nam peacach a chuir fa comhair, ag earalachadh oirre gabhuil ris a chuireadh agus tighinn da ionnsuidh gun dàil; nach ruigeadh i a leas aon nì ga cliuthachadh do Chrìosd, ach a h-uireasbhuidh,

ni a dheanadh e gu saor suas. An ceann ùine bheag fhuair Aindrea de thoileacha gun d' iompaicheadh a bhean 'sa mhac, tre ghràs De, chum na firinn, gu h-iriosal ag iarraidh slainte aig bun a chroinn-cheusaidh; ionnas nach robh a nis ach a nighean bu shine na theaghlach gun iompachadh. Bhunaich ise gu h-adhartach a' cur an aghaidh gach comhairl' agus earail a bha e na urrainn a thoirt oirre.

Air an doigh so bha na gnothaichean; agus bha e nis còrr agus bliadhn o'n a bha cheud chonaltradh aige ris an t-sagart; agus bha e gach àm a dh' fhaodadh e a' meoraich air an Tìomna Nuadh, agus bha e ga thuigsinn agus eolach uime mar nach b' olc; agus bha e trid gràis comasach a ghnàth chum freagradh a thoirt maille ri ceannsachd agus eagal, do gach uile dhuine a dh' iarradh air reusan an dòchais a bha ann." Mu'n àm so rinn an Sagart guth aig tigh Aindrea gu fios fhaotainn ciod a bha ga chumail air ais o theachd ga fhaosaid agus gu bhi aig an airionn. Sa cheud dol a mach, bha sgàth air Aindrea an fhìrinn innse, agus ghabh e gne leithsgeil arson a dhearmaid; ach smaoinich e nach b' ion da nàir a bhi air arson aon ni a dh' fhòghlum e o fhòcal Dhe, agus gum b'e ghnòthach aidmheil fhollaiseach a dheanamh gun robh e air iompachadh o na mearachdan gan robh e roimhe ciontach. Chuir e roimhe an ath-uair a thigeadh an Sagart, gun labhradh e ris gu saor soilleir m'an chùis.

Goirid an diaigh so, rinn an Sagart guth air Aindrea, agus thug e achmhasan sgaiteach dha arson e dhearmad a dhleasnais. Ghnàthaich e cainnt sinachdail gharg ris, agus thug e mòran ana-gnàthachaidh dha. Ach bha Aindrea air oil-eanachadh le Criosd, agus dh' fhoghlum e bhi *macant* agus *iriosal* na chridhe, agus air an aobhar sin, gad a bha eagal tràilleil roi'n t-Sagart air fhagail, cha' robh mhiann air cainnt bheadai no mhi-mhodhail a thoirt dà, ach cho'-riasonaich e gu

séimh ris arson a sglàmhrunn. Ro mhath, ars' an Sagart, bharaiaich mi gur ann mar so a dh' éireadh dhuit arson do ro-dhéigh air fiosrachadh. Dh' ionnsuich thu, tha mi tuigsinn, tàir a dheanamh air a chléir, agus cha'n'eil ni's mò eagal peanais ort. Cha robh fiuthair agam ris ni b' fhearr le d' ladurnas a dhol a leughadh na Tiomna Nuadh. Nam biodh tu agam san *Spainnd* no ann am *Portugal*, gheibhinn do chuir ann an *tigh-peanais*,* leis an dioladh tu arson t-ann-dànachd. Ach anns an rioghachd so, far a bheil saorsa coguis aig gach neach, agus comas smaoinich air a shon fein, ionnas gu bheil ar cumhachd-ne ann an cor fìor chun-nartach. Gun tàmailt air bith a thoirt duibh,

• Inquisition.

Chum gun tuig mo leughaidearan ciod e an t-ionad-claoidh so, soilleirichidh mi dhoibh ciod e. Is gne de mhòd Eaglais a th' ann, a tha rannsachadh a mach gach seorsa mearachd, a réir am beachd-san. 'S ann a dh' òrduicheadh e an toiseach anns an treas-linn-deug, le Eaglais na Roimhe, agus bha e air a ghabhuil a stigh do chuid de rioghachdan, agus ann an cuid eile, cha robh. Theirear ri àrd-luchd-riaghluidh a Mhòid so, "Luchd rannsuich gach easaonachd mhi-chreideach," agus tha tigh aca ris an abrar *Luchuirte Ionad a chlaoidh*, far an cum iad mòd air muinntir a mheasas iadsan ana-creideach. Tha seirbhisich aca fòdhpà ris an abair iad *maoir*, a chuireas an òrdugh 'an gnìomh, a réir mar chi sibh ann an tighibh mòid eile. 'Nuair a shaoilear neach a bhi na ana-creideach tha aon de na maoir sin air a chur ga ghlacadh. Tha 'n t'òrdugh so air a ghrad chuir 'an gnìomh gu h-ullamh dìomhair, ionnas gu bheil an duine air iunndrain gun fhios aca c' ait an deachaidh e; agus thachair e aon uair gun deach fear, a thriuir mac, agus a thriuir nighean, a bha san aon teaghlach, a ghlacadh, agus an cuir do phrìosan an Ionaid-chlaoidh, gun fhios aig a h-aon duibh gun robh càch ann, gus an d'thainig ceann sheachd bliadhna, 's gun deach an cur fa sgaoil.

Anns a phrìosun dhòineach sin tha'n neach a chuirear ann air a chlaoidh agus air a riasladh gu goirt, gach alt air an cur a' tàdh a chéile; fheoil air a reubadh agus air a beubanachadh gu sgreitidh. Mar iompaich so e, tha e 'n sin air a liuthairt thairis do na h-uachdarain, chum a losgadh le teine.

thuirt Aindrea, tha mi toirt taing do Dhia arson gu bheil mi thàmh ann an rioghachd far am faod gach neach roghainn a dheanamh air a shon fein; cha mhò tha mi meas gu'n cuir e mòr urram air creidimh gur eiginn peanas a ghnàthacha mu'n cumar daoine ris. Chuir an tearrachd so, a labhair an fhirinn, air mhodh co séimh, an Sagart ann am feirg mhòir; ionnas gun do dhì-chuimhnich e a mheasarachd a bhuineadh ga dhrenchd, agus air togail a bhata os cionn a chinn, bhagair e grad pheanas a dheanamh air Aindrea, nam biodh a chri' aige labhairt tuille air an doigh sin. Bha duilichinn mhòr air Aindrea a chionn an Sagart a dhol co mòr air aimhreachd; oir leis mar leugh e'n Tiomna Nuadh, thuig e mar bhuineadh do shearmonaich an t-Soisgeil e fein a ghiulan, agus bha e na thosd gus am fac' e gun do leag e làmh, agus gun do thraoigh corruich an t-Sagairt. Labhair e ris air a mhodh so. An e ur barail, le'r cead, gur ann le shamhuil so de ghiulan a mholas sibh an creidimh air a bheil sibh nar ministear? No bheil dùil agaibh gun d' thoir a leithid sin de ghnathachadh mis air m'ais? Ma tha, tha sibh air ur mealladh. 'S e rinn an t-atharrachadh orm gun d' fhuair mi mothachadh gun robh mi ann am mearachd, a tha toirt na h-urrad oilbheum dhuibhse: agus cha dean ach am barrachd dearbhaidh air an taobh eile mo thoirt air m'ais. Ma tha fiuthair agaibh drùghadh ormsa, thigibh a steach do m' thigh, agus leigibh leam na th' aguibh ri ràdh a chluinntinn, agus ma bhitheas e a reir focail De, cha bhi mise do-chomhairleachaidh.

An uair chaidh cosg air fearg an t-Sagairt, bha nàir air arson a ghinlain: 's an uair a choimeas e a ghnàthacha neo-chuanda fein ri ciùineachd Aindrea, bha e gu mòr air irioslachadh na bheachd fein, air chor 's gun robh e déigheil air falbh gun dol a stigh; ach smaoinich e aige fein, Ma dh' fhalbhas mi, agus gun seachain mi a chùis a cho-riasonaicha ris, bithidh buaidh mhòr aig' a'm' agh-

aidh, agus innsidh e do gach neach sa choimhearsnachd gun d' fhartluich e orm; agus leis sin mìnheas a' tharruing orm o'n chuid eile dheth 'n t-sluagh. Osbarr, cha'n'eil ann ach duine truagh aineolach, agus cha bhi e cruaidh orm, mar d' thoir mi mothachadh dha, a chuir gu tosd. Air leis, le aontacha r'a thairgse, gu'n rachadh di-chuimhn air co neo-ionchuidh 'sa throid e roimhe, agus gun d' thugadh e dearbhadh air a shuairceas agus air irisleachd. Leis a bheachd sin chaidh e stigh, agus shuidh e taobh a ghealbhan; agus theann muiuntir an tighe ga'n còir a dh' eisdeachd ris na their-eadh iad.

CAIB. III.

Co'-chainnt an t-Sagairt agus Aindrea.

NACH dàn' an gnothach dhuitse, a deir an Sagart, teanna ri co'-riasunacha rimsa mu chreidimh, is urrainn *Laidinn* a leughadh agus a sgrìobhadh, agus a tha eolach air na nithibh sin?

Aindrea. Is eiginn gum bi an ni air a' bheil co'-chòir aig gach duine, na ni soirbh r'a thuigsinn. Ma tha rùn ormsa mìr aodaich a thomhas, agus gun slat-thomhais agam, 's eiginn domh a ghabhail air thuairmeas, no air focal neach eile; ach ma tha slat-thomhais agam, tomhaisidh mi 'n t-aodach, agus 's beag am foghlum a dh' fheumas e gu thuigsinn cia meud a th' ann.

Sagart. Ciod a tha thu ciallachadh le sin?

Aind. Tha gun do bhuilich Dia orm inneal-tomhais gu fios a thoirt domh, agus gur còir dhomhs' an t-inneal sin a ghuàthachadh, agus saoilidh mi nach feum e na li-urrad fhòghlum 's a tha sibhs' a' smaoincachadh.

Sag. O ho! tha mi nis ga d' thuigsinn: 'si mo bharaill gu bheil thu cialluchadh, gun d' thugadh dhuit na Scriobtuire chum na nithe sin a thuigsinn, agus gu bheil gach ni r'a thomhas leis an riaghailt sin. Nach e sin a th' ann?

Aind. 'S e, gu deimhin.

Sag. Ach an d' thug thu fainear nach 'eil an leabhar sin ach a mhàin arson muinntir fhòghluimte, agus nach 'eil gnothach sam bith aig do leithidse ris?

Aind. Is cuimhne leam gur tric a dh' innis sibh sin domh, m' an do leugh mi e; ach an uair a leugh mi e, 'sa ghuidh mi arson gràs chum a thuigsinn, mhothaich mi gun robh e so-dheanamh. Cha'n'eil mi meas gur urrainn domh gach earrann deth a mhìneachadh; cha mhò a shaoileas mi gur comasach do'n duin' is glic' air thalamh a dheanamh; ach tre ghràs Dhe, tha dòchas agam gun do thuig mi na tha feumail gu m' dheanamh glic chum slainte.

Sag. Gu deimhin, is tu aon de na daoine is beag-naraich a chunnaic mi riamh, a' smaointeachadh gur urrainn duitse na Scriobtuir' a thuigsinn, an uair a tha daoine oileanaichte fòghluimte a' meas na gnothach cruaidh am mìneachadh!

Aind. Cha'n nàr leom aideacha, le'r cead, nach 'eil mi ionnsuichte. Ach theagamh ma bheir sibhse fainear do na rannaibh a leanas, a chunnaic mi san Tiomna Nuadh, nach leig sibh na h-urrad chudthrom air bhì oileanaichte. Tha ar Tighearna beannaichte ag ràdh, " Bheiream buidheachas duit, O Athair, a Thighearna nèimhe agus na talmhuinn, arson, gu'n d' fholnich thu na nithe so o dhaoineibh *eagnaidh* agus *tuigseach*, agus gu'n d' fhoillsich thu iad do *leanabaibh*." Mat. xi. 25. A rìs, " Mar iompaichear sibh, agus mar bi sibh mar *leanabana*, nach dtheid sibh a steach do rioghachd nèimhe." Mat. xviii. 3. Tha 'n t-Àbstol Pòl ag ràdh, " nach iomadh iad *dhìbh a ta glic* a thaobh na feola, a tha air an gairm." 1 Cor. i. 26. Agus a rìs,

“ma shaoileas neach air bith 'nar measg e fein a bhi *glic* san t-saoghal so, biodh 'e na amadan, chum 's gum bi e *glic*.” I Cor. iii. 18. B' urra dhomh iomad earrann eile de'n ghne cheudna a chomharachadh a mach; ach saoilidh mi gur leoir iad sin a nochdadh nach do mheas ar Slanuighear agus na h-Abstoil, fòghlun co feumail 's a tha mòran a' deanamh. A thuilleadh, is aithne dhuibh, co math 's is aithne dhomhsa, gur ann a bhuilich ar Slanuighear beannuichte, Iosa Criosd a chuid bu phailte ga ùin' a' labhairt ris na daoinibh neo-inbheach; agus gu bheil a shearmoinean do na bochdaibh air an aithris san *Tiomna Nuadh*. Cha 'n fhaic mi, mata, aon aobhar c'arson nach tuigeadh duine bochd *Eirionnach* cainnt ar Tighearna, co math ri *Iudhach* bochd; cha mhò a chi mi cionfath air bachel a chur air na *h-Eirionnaich* bhochda o leughadh an ni a mheas esan bu ghlice na sinne uile, iomchuidh gu'n cluinneadh na *h-Iudhaich* bhochda.

Bha'n Sagart, aig nach robh fiuthair ri leithid sud a chluinntinn, fo chaileiginn de imcheist; agus thuig e nach b' urrainn da a fhreagradh. B' eiginn da, uinne sin e fein a dhion fo neo-thuiteamachd na h-Eaglais, agus a ràdh, gun do chum an Eaglais, 'na gliocas, na Scriobtuire o bhi air an leughadh. Cha robh sgoinn aig Aindrea ga shamhail sin de arguin, agus thuir e nach robh tuille feumail a thoirt dearbhaidh dha nach bi an Eaglais as leth an robh 'n Sagart a' tagradh, idir an Eaglais fhior. Cha mhòr nach do chlaoidh so foighidinn an t-Sagairt, ach air dha a chuimhneachadh mar bhrùchd e mach ann am feirg roimhe, chum e air fein, co math 'sa dh' fhaod e, ag ràdh, o 'n bu deoin leis na Scriobtuire a bhi aige gum faodadh e sin; agus gun nochdadh esan da as na Scriobtuire sin, gun robh gach ni nach bu chaomh leis m' an Eaglais Naomh Choitcheonn, air an òrdncha le Dia.

Aind. Ma ni sibh sin, a deir Aindrea, geallaidh mise gum pill mi gu grad d'a h-ionnsuidh.

Sag. Thig mata, leig leam a chluinntinn na th' agad ri ràdh na h-aghaidh?

Aind. Tha mi meas gu bheil i gu h-ìomlan mi-fhalluin; ach 's iad so a leanas a chuid is fìor àraidh a tha mis a' cur nan aghaidh, an *Airionn—Aidmheil, Peanas—agus Lughadh—Ungadh—Staid mheadhonach, Urnuigh ri Naomhaibh—* agus a bharr orr' uile, *Toilltinneas dhaonna!*

Sag. Tòisicheamaid leis an *Airionn—*'S i'n Airionn an t-seirbhis sin far a' bheil dùilean an arain agus an fhìon air an coisrighadh leis an t-Sagart, agus air an tionnda gu fìor chorp, agus fola Chrìosd, agus air an toirt suas do Dhia mar iobairt neo-fhuilteach arson peacaidh. Cha ruig thu leas ach amharc san Tiomna Nuadh, air leat a th' air do chrann co mòr, agus chi thu gun dubhairt Chrìosd m'an aran, " 'S e so mo chorp agus m'an fhìon, " 'S i so m' fhuil." Cìod is urrainn duit a ràdh an aghaidh cùis a tha co soilleir? *

* Nuair a chuirear na Pàpanaich chuige le ràdh c'arson nach 'eil iad, a réir samhlaidh Chrìosd, a' toirt a chupain do'n luchd-comunaich co math ris an aran, their iad gum b'abstoil, agus nach bu neo-chléir, iadsan a bha maille ri Chrìosd; agus air an aobbar sin gu bheil an gnàthachadh-san a réir mar rinn esan. Is math a dh' fhaodar a smaointeachadh nach robh a shamhuil sin de eadar-dhealachadh, mar tha na Pàpanaich a' meas, eadar a chléir agus an luchd-éisdeachd, ri linn nan abstol. Tha cheisd furasd fhuasgladh. Faicibh 11 Caib. de'n cheud Litir chum na'n Corintianach, agus chi sibh an sin an t-Abstol a' labhairt air a mhodh so, " Co minic 'sa dh' itheas sibh an t' aran so, agus a dh' olas sibh an cupan so, tha sibh a' foillseachadh bàs an Tighcarna gus an d' thig e:" agus a rìs, " Ceasnaicheadh duine e fein, agus mar sin itheadh e de'n aran sin, agus oladh e de'n chupan sin." A nis dh' fheoraichinn a cheist shoilleir so, An robh ach cleir uile ann an eaglais Choriuth? Mar robh, bu chùis iongantach e, agus ma bha, cha'n'cil cionfath iomchuidh air a chupan a chumail o'n luchd-éisdeachd. Ma theirear gu bheil cumhachd aig an eaglais an t-atharracha sin a dheanamh; 's e mo fhreagradh-sa, ma's deoin leis an Eaglais dubh a ràdh ri geal, their mise geal ris gu là mo chriche. 'Se so mar tha chùis.—Tha'n cupan a chumail o'n t-sluagh, air tùs, chum urrainn a chuir air a chléir; oir ann

Aind. Tha mi 'g aideacha, le'r ceud, gum faigh-e ar na ceart bhriathra sin ann mar a thuirt sibh. Ach gu ma toil libh a thoirt fainear, nach'eil gach focal r'a ghabhail dìreach san t-seadh 's an labhrar e. Tha'n t-Abstol Pòl ag ràdh mu'n charraig as an d' thainig uisge chum nan Israeileach, "Gum b'i a charraig sin Criosd." 1 Cor. x. 4. Ach 's cinuteach gum b' fhaoin a smaoinreacha gum b'e 'm meall cloiche sin Criosd; gidheadh tha cheart stéigh againn gu sin a ràdh, 's gur e'n t-aran agus an fion san airionn fìor chorp agus fuil Chrìosd. Cha'n'eil mis a'm' dheagh sgoileir, ach tha tuigse nàduir ag innse dhomh, nach 'eil briathra ar Slan-

an Eagluis na Ròimhe, cha'n'eil miagh idir do'n t-sluagh, ach tha na sagairt ann an àrd mheas; agus san dara h-àite, a chumail suas an teagaisg mheallta sin, Gu bheil fìor chorp agus fuil Chrìosd anns a chomunach.

Tha'n t-iomlan de cho'-riasunachadh nam Pàpanach air a stéigheachadh air cainnt ar Slanuigh'ear a ghabhail san t-seadh san deach an labhairt. 'S e so mo chorp, agus 'Si so m' fhuil: ach faiceamaid cìod gus an treoraich so sinn: A deir e, 'S e 'n cupan so an Tiomna-Nuadh. Ma ghabhas sinn iad dìreach mar chaidh an labhairt, 'S e'n cupan, agus cha'n e am fìon a bha ri òl; oir cha'n'eil e'g ràdh, "'Sc 'm fion so an Tiomna-Nuadh ann am fhuilsa," ach "*an cupan so &c.* Faic mata cìod an fhoineachd gus an toir a cho'-riasunachadh so daoine! 'S eiginn duinn air tùs a chreidsinn gur cupan am fion, 's an sin gur fuil am fion, agus a cheart fhuil sin a bha gu siubhlach a ruidh feadh chuise duine beo, a bha san àm a làthair, agus na shuidh aig a bhord air an robh an cupan; agus gun robh an ceart chorp sin na shìneadh air an àm sin air a bhord, ann an dreach mir ar-ain!!! Nach 'eil sinn a' faicinn annta-san a tha creidsinn a leithid sin, dearbhadh soilleir gun do choilìonadh an fhàisneachd sin, "Air a shon so, ('se sin, a chionn nach do ghabh iad ri gràdh do'n fhirinn,) cuiridh Dia treun oibreachadh meallaidh d' an ionnsuidh, ionnas gu'n creid iad a bhreug!" 2 Tes. ii. 11. Cuiridh mi sìos naigheachd beag san àite so, a nì, faodaidh e bith, tuille drùghaidh air cuid de dhaoineibh, na nì an arguin is ro-dheas-chainntiche.

Bha duin' uasal de mhuinntir eagluis na Ròimhe dol a phòsadh bean uasal de'n chreidimh Ath-Icusaichte, agus rinn iad suas eatorra fein nach biodh connsachadh sam bith aca mu thimchioll an creidimh. Rè bhliadhnaichean an déigh

uighear r'an tuigsinn air doigh a bhiodh 'an aghaidh nàduir. A nis, le'r cead, ma smaoinicheas mi gu bheil na briathra sin a' cialluchadh gu bheil an t-aran agus am fìon sin a' fàs nam fìor fheoil agus nam fuil, 's eiginn domh a bharalachadh gun robh earrann de chorp Chrìosd air a chuir air a bhord, an déigh dha an t-aran a bheannachadh, ged a bha a chorp san àm cheudna gu slàn fallain; no ann am briathraibh eile, gun robh a chorp gu h-iomlan air atharrachadh as an ionad san robh e, am feadh nach do ghlidnich e as. Oir ma deir e, " 'Se so mo chorp," agus gu bheil e dìreach r'a thuigsinn san t-seadh sin, an sin 's e chorp *uile* a bh' ann, agus cha'n earrann idir dheth, a dh' fhàs an riochd an arain. A ris, 's eiginn domh a chreidsinn gun

dhoibh pòsadh bha iad ro aon-sgeulach; ach an ceann ùine àraidh, bha'n sagart a bha tadhall an tighe, le fiuthair nach bu deacair a bhean-uasal iompachadh, a' toirt teann oirp air aidmheil a mholadh gu mòr dhi. Rinn e mòran a chliuthachadh teagasg * a bhrìgh-atharrachaidh, agus dh' fhàs e ro-dhraghail do'n mhnaoi le meud a liosdachd. Smuaintich i cionnas a gheibheadh i bhi cuibhte dheth; bha i aon là mar gum biodh i dlù do ghéilleadh, agus gheall i gun rachadh i'n t-ath-latha chum na h-airionn maille r'a fear, nan ceaduicheadh iad di fein an † t-abhlan a dheasachadh. Dh' aontaich an sagart gu grad ris an tairgse, air ghaol a faotainn air a h-iompachadh. A réir mar thuir i chaidh i do'n Tigh-choinneamh maille r'a fear, agus an déigh do'n t-Sagart an t-abhlan a thug i leatha a choisrigeadh, dh' fheoraich i gu saor soilleir de'n t-Sagart, an robh e nis da rìreadh air a thionndadh gu fìor chorp Chrìosd? Fhreagair e gu neo-sgathach, *Gun robh an t-iomlan de'n aran air a thionndadh gu chorp Chrìosd, agus nach robh a bheag de'n ghne a bh' ann roimhe, mar aran, a nis ann.* Ma tha sin fìor, a deir ise, faodaidh *tus* itheadh gun sgath gun eagal; ach air mo shon *fein*, cha deoin leam beantuinn ris, oir rinn mi suas e le puinnsean laidir. Ghlac uabhas an Sagart ris na thachair, agus gun fhiuthair aige ris, ach cha chuireadh e a bheatha ann an cunnart arson teagasg a mhol e co dùrachdach mar lan fhirinn. Bha'n duin' uasal air a bhualadh co mòr leis na chunnaic e 's nach deach e riamh tuille chum na h-airionn.

* Transubstantiation.

† Wafer.

d'fhàs criomag arain, nach cudthromaiche leth ùnnsa, na nì a chudthromaiche iomadh clach. Osbarr, 's eiginn do a chreidsinn gu bheil an nì a tha cosmhuil ri aran, a' laimhseacha mar aran, agus a' blasad mar aran, calg-dhireach an aghaidh sealla mo shùl, mothachadh mo làmh, agus blas mo bheoil, gur e da rìreadh feoil agus fuil a th' ann. Agus fa dheireadh, gur eiginn domh a chreidsinn cùis is cruaidhe na sin uile, gur ann a tha luchd muinntir ar Tighearna air an beathachadh le lòn aimsireil an ionad lòn spioraduil.

Sag. 'S e sin breith a thoirt le mothachadh, agus nì h-ann le creidimh.

Aind. Le 'r cead, nan abradh ar Slanuighear, Cha 'n 'eil so na aran nì 's faide, ach tha e gun teagamh air a chaochla gu brìgh mo chuirp, ged a tha coslas arain do ghnà air; b'e dleasnas nan deisciobuil a chreidsinn, a dh' aindeoin an dearbh bharrail; ach leis mar nach do shoilleirich e a chùis, cha 'u 'eil mi nì 's mò r'a shaoilsinn gur ann ann am fìor bhladh nam briathran a labhair e, no 'mair a thuirte, "Is mis' an dorus," no "Is mis' an t-slighe." Tha e air innse dhuinn gun do thionndaidh ar Tighearn uisge gu fion aig cuirm bainnse; ach cha dthug e dhoibh deoch ann an uile dhreach agus buaidh uisge, agus innse dhoibh, gu 'm b' fhìon a bh' ann. 'S an uair a thog e Lasarus o na marbh-aibh, bhnilich e air gach coslas agus buaidh a bh' air duine beo; ach cha d' iarr e air a dheisciobuil a chreidsinn gun robh Lasarus, am feadh a bha e na shìneadh anns an naigh, as eug'ais comas gluasad, no samhladh air bhi beo, na fhìor dhuine beo, ag imeachd ma 'n cuairt, a labhairt agus a' deanamh mar dhaoin eile. Nam b' ann de 'n ghne so a bhiodh a mhiorbhuile, is tearc iad, mar mo bheachd, a bhiodh air an aomadh chum a leantainn. A thuilleadh, thug ar Tighearna soilleireachd dhuinn air gach cearrainn de 'n ghne so, 'nuair tha e 'g ràdh, "Is spiorad, agus beatha na briathra tha mi labhairt ribh. 'S e 'n spiorad a tha beothachadh, cha 'n 'eil

tairbhe sam bith san fheoil. Os barr, Tha ar Tighearn ag ràdh, *Deanaibh so mar chuimhneachan ormsa*; a tha nochdadh dhomh, gur e bha na bheachd gun d' thugadh an t-Suipeir so 'n ar cuimhne na dh'fhuiling e arson a shluaigh. Ach an déigh so uile, ceadachibh dhomh dà cheist fheoraich dhibh m' an chùis so.—'S e cheud ni, C'ait am faigh sibh, ann an giulan ar Tighearna air an àm so, aon ni mar ni na Sagairt 'an àm na h-airionn iobradh? Tha mi 'g aideacha gu bheil an caochladh mòr a th' eadar mar ni sibhse anns an tigh-choinneamh, agus na tha mi leughadh uime anns an t-soisgeul, a' cur mòr ioghnadh orm. Seadh, le' ceud, cha mhòr nach saoiladh coigreach a thigeadh a stigh gur ann a bha sibh ag aithris ear-rann de chluiche, mar thoileachadh ris an luchd-éisdeachd, seach a' toirt aoraidh do 'n Dia sin ga'n coir seirblis a thoirt ann an spiorad agus ann am firinn. 'Si a cheist eile a dh' fheoraicheas mi—Ciod a chòir a th' aguibh air an fhìon a chumail o 'n luchd-éisdeachd? Oir dh' àithn' esan a dh' iarr air a dheisciobluibh an t-aran a ghabhuil, iad a ghabhuil an fhìona mar an ceudna

Bha an da cheist gu math draghail do'n t-Sagart; agus 'se gach ni a bh' aige ra ràdh, gun d' òrduich an Eaglais e, agus gum b' eiginn da bhi ceart. Ach chuir Aindrea roimhe an Tiomna Nuadh a ghabhuil mar a riaghailt, agus cha ghéilleadh e ann an aon phonc, mar deanta gu soilleir a mach dha e o fhocal De.

Dh' innis an Sagart dha gum bu bhurraidh, tagluinneach, draghail e; agus nach cuireadh deagh Chrìosduidh air bith ag nach b' e fìor chorp agus fuil Chrìosd a bh' ann; uime sin, dh' iarr e air an t-ath ni a bha e cur na aghaidh ainmeachadh.

Aind. Thair sibhse ri'r luchd-éisdeachd, gu bheil e fiachaicht orra iad fein fhaosaid ruibh, agus *peanas* a shùnrachadh dhoibh arson an ciontaidh, agus an sin *maitheanas* a thoirt doibh.

Sag. Tha sin uile fìor; cha do chuir fìor Chrìosduidh riamh an ag e.

Aind. Bhithinn 'nar comain nam feuchadh sibh aon ni san Tiomna Nuadh a tha 'g àithne sin.

Sag. Is rèidh a ni mi sin. “ Ge b'e air bith iad d' an maith sibh am peacaidh, tha iad maithte dhoibh; agus cò air bith iad d' an cum sibh am peacaidh gun mhaitheadh, tha iad air an cumail.” Eoin xx. 23.

Aind. A' bheil sibhse cinnteach, le'r cead, gu bheil sibh a làn-thuigsinn nam briathra sin? Agus am faod sibh a chreidsinn, gum faigh, le ùghdarras an fhocail so, gach sagart comas àithne ga shluagh aidmheil a dheanamh ris, e shùnracha peanas doibh, agus an sin maitheanas a thoirt doibh? Gabhaibh mar shamhladh sagart L. ann an sgìreachd N. duin' is minic a fhuaradh na shìneadh air an rathad-mhòr, air mhisg; no idir sagart eile M. ann an sgìreachd O. a tha a chaithe-beatha ro-mhi-stuama; an abair sibh gu bheil na daoine sin iomchuidh air maitheanas a thoirt arson peacaidh do chiontach? Cha 'n 'eil iad, ma tha mo leabhar-sa ag innse na fìrinn, 's ann a tha an leithide sin de dhaoine, eadhon, ged is sagairt iad, ma bhunaicheas iad gun iompachadh, aithrigh air an tilgeadh anns an loch a tha dearg-losgadh le teine agus pronnusc. Ach an déigh sin uile, c'ait a' bheil faosaid ri sagart air ainmeachadh 's na Scriobtuiribh?

Sag. Tha 'n t-Abstol Seumas ag ràdh, “ Aidichibh ur lochdan.”

Aind. Tha òghnadh orm gu bheil sibh a' creidsinn gur e sin brìgh nam briathra. Ma ghabhas sibh a chuid eile de'n earrainn, tuigidh sibh ciod a tha 'n t-Abstol a' cialluchadh.—“ Mo bhràithre, aidichibh ur lochdan do chàch a chéile;” o bheil e soilleir nach robh an t-Abstol a' cialluchadh a bheag coltach ri aideachadh do Shagart. Agus c'ait a' bheil còir air a thoirt duibh san Tiomna Nuadh air *peanas* a leagadh air ur luchd-éisdeachd?

Sag. Bha mi smaoineacha mar thachair; leig thu ris e a nis. Cha chaomh leat smachdachadh càird-eil na h-Eaghluis; agus 's e sin an cionfath mu nach toigh leat i.

Aind. Is fad a ghabh e uaithe sin ; oir riamh o leugh mi 'n Tiomna Nuadh, tha mo ghiulan gu tur air mùghadh, ionnas, tre ghràs De, nach 'eil mi, mar bu ghnà leam, air mo thoirt thairis do 'n pheacadh ; uime sin cha b'ion domh eagal a bhi orm, de m' thaobh fein, arson ur peanais ; ach tha toil agam fbaicinn c'ait a' bheil ur barandas air a shon o fhocal De ?

Sag. Nach do leugh thu na thuirt an t-Abstol Pol. “ A shamhuil sin de dhuine a thoirt do Shatan chum sgrios na feòla, chum gu'm bi an spiorad air a shaoradh ann an là an Tighearn Iosa.” 1 Cor. v. 5.

Aind. Tha Pòl a' nochda ciod a bha e cialluchadh leis na leanas ; “ Uime sin,” tha e 'g ràdh, “ cuiribh air falbh an droch dhuine sin as ur meadhon fein.” 1 Cor. v. 13. O bheil e, air tùs, soilleir gu bheil an Sagart ann am mearachd, 'nuair a tha e gabhail air fein an ni a sheol an t-Abstol do Chomunn nan Crìosdui'ean a dheanamh ; san dara h-àite, 'nuair a bheir e air duine peanas a dheanamh air a chorp fein, tha e deanamh ni nach buineadh dha ; a chionn nach i'n àithne, thoir orra peanas a dheanamh, ach, Cuiribh air falbh a shamhuil sin de dhuine as ur measg.

Sag. Tha peanas na smachdachta feumail, agus tha e freagarrach do chrìch àraidh.

Aind Tha e do'n Chlèir ; a chionn gu bheil fiamh air an t-sluagh rompa, agus a'toirt orra tuille eagail bhi aca ro'n t-Sagart na bhios aca roi Dhia fein ; agus tha so soilleir o iad a bhi bristeadh àitheanta Dhe gach la ; ach 's eiginn iarrtas an t-Sagairt a dheanamh air gach aon chor. Is cuimhne leam a bhi aon uair air mhisg, agus cha d'rinneadh orm ach peanas ro bheag ; ach chaidh mi uair eile a dh'éisdeachd searmoin, nach d'rinn sagart, ach inheas mi ro mhath i ; thug sibhse orm dol timchioll an tigh-aoraidh air mo dhà ghlùn ; agus leag sibh orm ioma peanas eile, a bha mi co socharach 's gun do strìochd mi dhoibh. A nis, le'r cead, am bu mhò a

chiont dol a dh'éisdeachd deagh shearmoin na bhi air an daoraich? Cha b' fheadh; ach bha mi dhol ann cosmhuil ri mi smaoineach air mo shon fein, ni a mheas sibhse mar am peacadh bu mhò a dh'fhaodainn a chur an gnìomh; ach leis a mhisg cha do bhris mi ach aon de àitheantaibh Dhe, nach do dhrùigh air ùghdarras na Cléire. Nach 'eil e, uime sin, soilleir gu bheil peanas air ìocadh ni's mò mar thoileachadh do'n Chléir na chum cosg a chuir air peacadh? Agus nach ann a tha e chum gum bi 'm barrachd sgàth aca ro'n t-sagart na' gu'n coimhead o chiontachadh, 'an aghuidh Dhe! Tha sibh ag ràdh gu bheil peanas feumail; ach cionnus a thachair sin! Ciod is urrainn duibh a dheanamh leis? A'bheil sibh comasach air ur sluagh a chumail o pheacanna follaiseach gràineil? Tha fhios agaibh nach 'eil; 's urrainn duibh a thoirt orr' an Carbhus a choimhead, no latha féill a ghleidheadh; na faodui sibh an cumail o dhol a dheanamb ùrnuigh maille ruisan ris an can sibh neo-chreidich; ach cha'n urrainn dhuibh an cumail gun bhi air mhisg, no mi-stuama no mi-onarach; c'àit an sin a bheil feum nar smachdachadh? Agus arson nr *maithcanas*, ciod am feum a th' annsan? Ma bheir Dia maitheanas duinn, ciod am feum ath' againn air maitheanas an t-sagart? Agus mar deonaich esan maitheanas duinn, cha'n'eil maitheanas an t-sagairt comasach air ar saoradh o'n pheanas a thoill ar peacaidh.

Sag. Tha mi 'g innse dhuit, mar thuirt mi roimhe riut, gur ùmaidh ro mhòr thu; oir shocraich an Eagluis a chùis sin fada m'an d'rugadh tu fein na mise; agus faodai tu co math oirp a thoirt air stèigh an domhain a charachadh, ri neo-thuiteamachd na h-Eagluis a chuir bun os cionn.

Smaointich Andrea gum b'fhearr an aithrigh focal De air ainm a bhi *neo-thuiteamach* na an ni ris an dubhairt an sagart an Eagluis; agus, mar chuir e roimhe nach ceadaicheadh e aon lide nach gabhadh dearbhadh o fhocal De, cha b'urraim doibh a bhi

aon-sguelach m'an chùis so; agus mar sin b'eiginn doibh fhàgail, agus teannadh ri aon eile; agus 'se sin an *ola bhàis*, no an corp ùngadh le ola leis an t-sagart ùine ghearr roi'n bhàs.

Sag, M'an ni so, cha'n fhaod connsachadh a bhi uime; oir tha'n t-Abstol Suemas ag ràdh gu soilleir, "Ma tha neach air bith tinn 'nar measg, cuireadh e fios air seanairibh na h-eaglais; agus deanadh iad ùrnuigh os a cheann, 'ga ùngadh le h-ola ann an ainm an Tighearna." Seum. .v 14. Ciod a their thu ris sin?

Aind. Le'r cead, their mi so; nach d'ainmich sibhse ach cuid de'n earrainn, leis a'bheil sibh a' cumail na tha'n t-Abstol a' cialluchadh as an t-sealadh. Tha e 'g ràdh, "agus *slanuichidh* ùrnuigh a chreidimh *an t-euslan*, agus *togaidh* an Tighearna suas e; agus ma rinn e peacanna, maithear dha iad." Ge nach 'eil mis a' gabhuil os laimh a chùis a làn thuigsinn, tha mi faiciun ni 's leoir a tha feuchainn domh gu bheil sibhse ga ghabhuil ann an seadh mearachdach. Ungaidh sibhse duine ma shaoileas sibh e bhi dlù air a bhàs, chum gu'n gabhar a steach do neamh e. Cha'n fhaod iad mìr bìdh itheadh an diaigh so a dheanamh, agus tha cuid a' dol gu bàs leis a ghorta. Faodai leanamh fhaicinn gur ann a tha'n t-Abstol a' labhairt man duine thinn a bhi air a thogail suas an déigh dha bhi air ùngadh le ùrnuigh a chreidimh; air chor's gur da ni eadar-dhealaichte ùngadh an Abstoil agus ur n-ùngadh-san. Is cuimhne leamsa, 'nuair a shaoileadh gun rachainn eug o chionn chùig bliadhna, gun do chuir mi fios oirbhe le mòr chabhaig, chum gun rachadh m' ùngadh, a 'saoilsinn gun rachainn do ifrinn mar rachadh deas-ghnàtha na h-Eaglais a chàramh rium. Cha robh 'n leab' air an robh mi a'm' luidhe ni bu neo-mothachaile mu dhiadhachd na bha mise san àm sin; gidheadh co luath 'sa fhuair sibh ur *duais* ni nach do dhì-chuimhnich sibh iarruidh, dh' ùng sibh mi gu grad, agus rinn sibh cinnteach mi gun rachainn do neamh. Och mo thruaighe! nam bàsuich-

inn an sin, tha fios gu'm bithinn cailte gu siorruidh ; agus cha'n urrainn domh smaointeach air a chunnart san robh mi gun bhi air chrith leis an eagal ; no idir a chuimhneachadh air mòr thròcair mo Shlanuighir gun deoir na taingealachd agus a bhuidheachais a shileadh.

Sag. Is mi-mhodhail am balaoch thu ; agus is truagh a dh'éireas duit, 'nuair a thig am bàs ort, m'ar ùngar le Sagart thu.

Aind. Gu deimhin cha'n àill leam fhaotainn ; cha 'n 'eil focal De ga ainmeachadh anns an t-seadh sa bheil sibhse ; agus cha'n eagal leam, ma theid mi eug le làn earbsa ri iobairt-réitich mo Shlannighear, nach fàiltichear do neamh mi. A nis, tha mi toirt buidheachas do Dhia gun d'thugadh air falbh gath a bhàis, agus nan rachadh a nis mo ghairm chum am bàs fhulang, tha dòchas agam, tre ghràs, nach b' aobhar eagail leam e.

Sag. Amadain cheann-laidir, ann-dàna.

Aind. 'Nuair a chaith mi mo bheatha ann am pheacuibh, cha dubhairt sibh riamh amadan rium ; cionnas a nis a tha mi air fàs a'm' amadan o na thréig mi iad ?

Sag. So, so, greasamaid chum na h-athphuince. Cha mhòr nach do chlaoidh thu m'fhoighidinn led' bhòilich.

Si'n Staid-mheadhoim* no ghlauidh air an do thionnsgain iad.

Sag. Cha'n 'eil thu, mata, a' creidsinn san Staid-mheadhonaich, o na leugh thu 'n Tiomna Nuadh.

Aind. Dh'fhartluich orm aon ni coltach rithe fhaicinn ann.

Sag. An d'fhartluich d'a rìreadh ? Is iongantach sin, 'nuair a dh' amuis a choilion duin' ainneil air ann. C'arson a thuirt an t-abstol Pol, Gun dearbhadh an teine obair daine sam bith, ge b'e air bith bu ghne dh'ith. 1 Cor. iii. 13.

Aind. Air leam gu bheil ua tha sin a' ciallacha ro shoilleir. Le beachdachadh air an earraim sin,

* Purgatory.

chi sibh gu bheil an t-Abstol a labhairt mu na teagasgan fa leith a dh'fhaodadh luchd-aidmheil de gach gne a theagasg, an déigh do stéigh na firinn bhi air a socrachadh. Tha e coimeas cuid diubh sin ri òr, airgiod, agus clacha buadhach, ni tha ciallachadh teagasg fallain; agus cuid eile ri fiodh, connlach, agus asbhuan, a' ciallachadh teagasg mi-fhallain. Tha e nis ag ràdh, gun dearbhar gach aon diubh air a cheann fa dheireadh; agus ciod a bha co iomchuidh chum nan nithe sin a dh'ainmich e a dbearbhadh, ri teine? Ma bha na teagasgan cosmhuil ri òr, airgiod, no clacha-luachmhor, cha deanadh au teine mòr dholaidh dhoibh. Ach nam biodh iad mar chonnadh, mar chonnlaich, no mar asbhuan, chuireadh an teine as doibh. Ach ciod a th'aige so ri ionad a losgadh anama, gu'n glanadh chum au deanamh iomchuidh arson néimhe.

Dh' amhairc an sagart air an àite, agus leugh e thairis e an déigh dha mìneachadh Aindrea a chluinntinu, agus bha ìoghnadh air nach do thuig e roimhe e. Ach cha d' aidich e gun do mheas e mìneachadh Aindrea ceart; ach dh'innis e dha nach robh esan ach ag amharc air uachdar na cùise, ach gun robh 'u Eaglais a'faicinn ni bu doimhne, agus gun do nochd iad gun robh a shamhuil de ionad ann, agus gum bu leoir sin.

Aind. Na gabhaibh mi-thlachd, ged a bheir mi mo bharrail m'an chùis so. 'Si so i, nach biodhte co mor an geall air an staid-mheadhonaich so, mar biodh e chum buanachd na cléire. Is math is cuimhne leam airgiod a thoirt duibh arson ùrnuighean a dheanamh chum anama mo dhaimhich agus mo luchd-eolais fhaotainn as an ionad sin. Ma tha leithid sin de chumhachd agaibh, shaoilinn gum b'ait libh a ghnathachadh, a thaobh iochd do na h-anamaibh bochda sin a bh'air an claidh ann, gun aicheamhail air bith air a shon. Ach 'nuair a chi mi gum feum na h-ùrnuighean sin dìoladh air an son ma'n cuirear suas iad, cha'n urrainn mi smuainteachadh nach e is fìor aobhar gu bheil an t-ionad

sin air a chumail an cuimhne, gu bheil a chléir a' faighinn mòr bhuannachd uaithe. Cha mhò a chreideas mi gu bheil iad dùrachdach gus am faic mi iad a' deanamh an dìchill gun duais air bith chum na h-anama truagh, a deir iad, a tha fulang a shaoradh as na piantaibh sin. Agus ged a ni iad sin fein, cuiridh mi le focal De an aghaidh an teagaisg mhearachdaich so, a chionn gu bheil e buileachadh air an ionad-mheadhonach an cliu a dhlighear a bhain do fhuil Chrìosd, a réir na h-earrainne sin, "Gu'n glan fuil Chrìosd o gach peacadh;" ni nach biodh fìor nam biodh cuibhrionn de'n obair an earbsa ris an ionad sin.

Sag. Dh'innis mi roimhe dhuit, agus tha mi nis ga innseadh a rìs, nach 'eil annad ach an dearg bhurraidh, agus balaoch mi-mhodhail gun tuigse; agus cha'n ion fiuthair a bhi ri aon fheum uait, am feadh a leanas tu air bhi ann am barail gur glìce thu fein n'an Eagluis.

Aind, 'Se focal De is reull-iùil domh; agus cha chreid mi ach na dhearbhar uaithe.

Mar nach b' urradh dhoibh còrdadh n'an Ionad mheadhonaich, b'eiginn sgrù dheth, agus teannadh ris an ath-ni nach do thaitinn ri Aindrea; eadhon a bhi 'g ùrnuigh ris na *naomhaibh*.

Bha 'n sagart a nis, cha mhòr, na thosd, agus cha b' urrainn da a bheag fhaotainn san scriobtuir chum sin a dhearbhadh. Dh' ainmich e au duine saibhir ann an ifrinn a', guidhe ri Abraham. Ach bha samhladh spiorad malluichte na dhroch chulaidh leanmhuinn do dhaoibh cràbhach air thalamh; ach air dha so a thoirt fainear ghabh e dìon fo fhasgadh neo-thuiteamachd na h-Eagluis; agus dh' iarr e air Aindrea dol air aghaidh chum an ath-ni.

Aind. B' urrainn domh mòran a ràdh mu na h-ainmean mi-iomchuidh a tha iad a' buileachadh air an Oighe Muire, mar tha màthair na trècair, sgiath dhion pheacach, geata fhlaithis, &c. Dh'fhaodainn co gràineil 'sa tha paideireanan, uisge coisrigte, &c. ag amharc. Ach tha mi teachd chum na cuid is

mi-chiataiche, agus 'se sin an doigh anns am faigh peacaich deadh-ghean De. Bha mi do ghnà ann am barail, m'an do leugh mi focal De, mar cuirinn peacadh ro an-trom an gnìomh, agus mo dhleasnas a dheanamh gu riaghailteach, mar theirear riu, gum bu deagh Chrìosduidh mi; agus 'nuair a thigeadh àm mo bhàis, na'n gnàthaichte deas-ghnàtha na h-Eaglais orm, nach b'eagal domh. 'Se so an ni a dh' fhòghlum mi, agus an *t-ìomlan* de na dh' fhòghlum mi san Tigh-aoruidh; agus mar sin bhunaich mi rè dà fhichead bhliadhna. Ach o leugh mi'n Tiomna Nuadh tha mi mothacha mùgha mòr seach mar bha mi a' baralachadh. Tha focal De ag innse dhomh *an tùs*, gu bheil mis agus an cinne-daonna air fad 'nar peacachaibh 'am fianuis De; gu bheil sinn uile, arson ar peacaidh, a' toiltinn truaighe shìorruidh; agus gu bheil ar nàdur gu h-ìomlan truailidh agus aingidh; a réir nan earrannan so, "Chum gun druidear gach beul, agus gum bi an saoghal uile ciontach am fianuis De." Rom. iii. 19. "Is naimhdeas an inntinn fheolmhor an aghaidh Dhe." Rom. viii. 7. "Tha'n fheoil a 'miannuchadh an aghaidh an Spioraid." Gal. v. 17. "Oir is ann as a chridhe a thig droch smuaintean, adhaltrannas, striopachas, mortadh, goid, sannt, aingidheachd, mealtoireachd, macnus, droch shùil, toibheum, u abhar, amaideachd." Marc, vii. 21, 22. Tha e rìs ag innse dhomh, gur ann a tha iadsan a shàbhalar, air an saoradh tre ghràs De, trid bàis agus toiltinnis Iosa Crìosd, gun deagh thoiltinneas air bith annta fein, a reir mar tha e air a chuir sìos, "Air dhoibh bhì air am fìreanachadh ('se sin maitheanas bhì air a thoirt doibh, agus air an gabhail a stigh gu taitneach) gu saor le a ghràs, tre an t-saorsa a ta ann an Iosa Crìosd; neach a shìonraich Dia na iobairt-réitich, trid creidimh 'na fhuil, chum fhìreantachd fhoillseachadh le maitheanas nam peacadh a chaidh seachad, tre fhad-fhulangas De." Rom. iii. 24, 25. Agus a rìs, Cha'n ann o oibribh fìreantachd, a rinn sinne, ach a réir a thròcair fein,

a shaor e siun, tre ionnlad na h-ath-ghineamhuinn, agus athnuadhachadh an Spioraid Naoimh," Tit. iii. 5. Tha e ris ag innse dhomh, gu bheil acasan a gheibh co'-roinn de'n t-slainnte so co'-roinn d'ith *tre chreidimh*, a reir nau iomrad earrann a dh'fhaodainn ainmeachadh, ach is leoir iad so a leanas. *Uime sin, tha sinn a'meas gu bheil duine air fhireanachadh tre cheridimh.* Rom. iii. 28. Agus an àit eile, *Air dhuinn bhi air ar fireanachadh tre chreidimh, tha sith againn ri Dia, trid Iosa Crìosd ar Tighearna.* Rom. v. 1. *Tre ghràs tha sibh air ar slànuchadh, tre chreidimh.* Eph. ii. 8.

Osbarr, tha'n leabhar sin ag innse dhomh gu bheil iadsan aig a' bheil co'-roinn de'n chreidimh phrìiseil so, da thrid air an dhù-cheangal ri Crìosd, mar tha na meanglain ris a chraoibh, no na buill ris a chorp; gu'n cuir iad an aghaidh a pheacaidh air gach doigh; gun d' thoir iad buaidh air an t-saoghal; gu bheil iad dealasach mn dheagh oibribh, agus gan tiomna fein suas do Dhia. Gu cinnteach is teagasg so a tha co'-fhreagrach do dhiadhachd. Mhothaich mis e ro thaitneach do m' inntinn fein, agus cha d' thugainn suas mo chòir air air dheich mìle saoghal.—An so chuir an sagart cosg air seanachas Aindrea, is dh' éirich e suas ann an àrd bhoile, le fheoraich dheth cìod bu chiall da a leithid de thàmailt a thoirt dà; ag ràdh ris nan saoiladh e gum b' ann mar sin a bhiodh a chùis, nach aontaicheadh e am feasd dol a steach da thigh. An sin thionndaidh e ris a chuid eile de'n teaghlach, a' feoraich dhiubh an robh inhaun orrasan am fear so a' leantuinn 'na chùl-slenmhuachadh aingidh o'n Eaglais? Fhreagair iad uile gum robh, ach an té bu shine, agus gad a bhiodh iad an teagamh roimhe sin, gu do chuir na chual iad gu tur as an teagamh e.

Thuir e riu gu'n cuireadh e fo ascaoin-eaglais iad air an ath-là sàbaid, ni nach do chuir ach beag smuairin air Aindrea. Ach riu an Sagart a mhath ga fhocal.

Am feadh a bha Aindrea gnathaichte ris an Tiomna nuadh a leughadh, thuig e gun robh iomad earrann a' leige ris da gun robh leabhar eile ann, air nach robh e idir eolach, ach as eug'ais, nach robh e comasach dha na h-earrannañ sin a thuigsinn. Leis mar chuir e roimhe an t-iomlan deth, nam b' urrainn da, a thuigsinn, bha e ro dhéigheil air fios fhaotainn ciod e an leabhar eile; agus mheas e nach robh aon neach aig am bu dòcha fios a bhì uime na a bhean-uasal o'n d' fhuair e 'n Tiomna nuadh; smaointich e gun leigeadh e iomaguin ris di, agus gun asluicheadh e a combairle m'an chùis. Bha toil aige, mar an ceudna buidheachas a thoirt di arson an Tiomna nuadh a thoirt a nasguidh dha, ni a dheanadh e o chionn fada, mar b'e gun robh i o'n àm a fhuair se e gun bhi, gus a so, aig an tigh. Ghabh e cheud chothrom air taing a thoirt di; agus thuirt e rithe nam bu toil leatha innse dha c'ait am faigheadh e an leabhar a bha air ainmeacha san Tiomna nuadh; a chionn gun robh e gu soilleir a' faicinn gus am faigheadh e sin gun robh iomad earrann de na bha e leughadh, nach b' urrainn da a thuigsinn. Dh'innis i dha gur e'n *Sean-Tiomnadh* bha air ainmeachadh ann, no a chuid sin de na Scriobtuire a chaidh a sgrìobhadh m'an d' thainig ar Slanuigh-ear san fheoil: agus gheall i dha gum faigheadh ise Biobull da, anns am biodh an *Seann* agus an *Tiomna Nuadh*. Bha i co math 's a gealladh; agus an ùine ghearr fhuair Aindrea *Biobull*. Lengh e an Seann-Tiomna le mòr thlachd; agus gad a bha cuid de nach robh e làn-thuigsinn, bha e tuigsinn earrann mhòr eile dheth. Bha mòr thoileachadh aige bhì leughadh mar shaoradh clann Israeil as an Eiphid, agus mar chaidh iad gu buadhar a steach do thìr Chanaan. "Seadh," theireadh e, "Bha mise roimhe so, am thràill bho chd aig a pheacadh, ach shaor gràs De mi; agus gad a tha mi san àm ag imeachd tre fhàsach an t-saoghail so, is gearr an t-àm gus an cuir Dia ann an seilbh mi air a Chanaan Néamhuidh!" A

thaobh an eolais a bh' aig air Litir an abstoil chum nan Ebhruidheach, bha e na urrainn mòran de na deas-ghnàthaibh a dh' àithn Dia dhoibh a choimhead; agus thaitinn e gu ro mhath ris mar bha Criosd air a roi'-innseadh co fada m' an d' thainig e. Bha cuideachd Leabhar nan Salm, agus Faidheadoireachd Isaiah, a' toirt mòr shòlas da.

CAIB. IV.

Mar thòisich aoradh r'a ghnàthachadh ann an teaghlach Aindrea. Mar thearuinn iad o bhì r'a theine. Cunntas mu dhroch-rùn Sheumais Nòlain do Aindrea, &c.

BHA mothachadh aig Aindrea gum b' e a dhleasnas, mar cheunard teaghlaich, aoradh Dhe a ghleidhe na thigh; thuig e nach gabhadh aon ni a leithsgeul nan deanadh e dearmad as so suas air an dleasnas so; agus ge nach biodh ach an dearmad so a dhearbhadh mi-dhiadhachd a choimhearsnach, gum bu leoir e ga dheanamh. O dh' fhàs Aindrea eolach mu fhocal De, bhuilich e earrann iomchuidh de gach là ann an ùrnuigh dbìomhair ri Dia: thilg e uaith a *phaidaireanan* agus a *ghisreagan* de gach gne; agus rinn e ùrnuigh le mothachadh air uireasbuidh, a' miannacha bhì air a bheanmùchadh. Ach ged a rachadh aig air sin a dheanamh na aonar, bha sgàth air nach robh e comasach air a choilìonadh am fianuis a theaghlaich; cha mhò bha riaghailt ùrnuigh teaghluich aige, agus cha b' fhios da e' àit am faigheadh e sin; ionnas gun robh e fo mhòr-iomaguin, le mothachadh air a laigsinn chum a dhleasnas a chur an gnìomh. Ach, aon là ghlac e misneach, agus labhair e mar so r'a mhnaoi agus r'a chloin, A bhean mo ghaoil agus a chlann mo ghràidh, trid gean-math Dhe, thugadh a chuid is

pailte dhiun gu càileiginn de eolas fhaotainn air an fhirinn; ach cha leoir gun dean sinn aoradh do Dhia a lion aon is aon, ach feumaidh sinn a dheanamh 'an ceann a chéile mar theaghlach. Agus is e an t-eadar-dhealuchadh a tha eadar teaghlach air a' bheil eagal De, agus iadsan air nach 'eil, gu bheil a cheud mhuinntir a' gleidheadh *aoradh teaghlach*. Bha mi o cheann ghoirid san ioma-chomhairle mu theannadh ris, o mhothachadh air mo chion comais air a dheanamh; ach tha mi nis a' faicinn gur ann o *uabhar* a dh' éirich an leithsgeul ud, agus tha mi nis, trid còmhnaidh Dhe, a' cur romham gun tuille dearnad a dheanamh air ni a tha mi meas a bhì na dhleasnas fiachaicht orm; an nochd fein tòisicheamaid air. Dh' aontaich iad uile leis; agus an déigh na suipeireach, dh' fhosgail Aindrea an oidheam, agus leugh e'n treas Caibdeil de Shoisgeul Eoin, Caibdeil bu ro-chaomh le Aindrea. Ghabh e mhisnich na rinn càileiginn de mhìneachadh air; agus le sin a dheanamh, chaidh iad air an glùinibh, agus rinn e ùrnuigh. Rinn e sin o làn-achd a chridhe; thug e buidheachas do Dhia arson lòn agus aodaich, agus arson fardoch ghoireasach, ged a tha iomad neach eile as an easbhuidh; ach thug e gn sonraichte cliu do Dhia, arson a mhòr ghràidh ann an cur a Mhic a dh' ionnsuidh an t-saoghail a shaoradh pheacach; agus arson gun do dheonaich e dhasan agus do'n chuid bu mhò da theaghlach fios fhaotainn air saibhreas a ghràis, am feadh a bha a choilion aon m' an timchioll tur-aineolach uime. Chuir e suas ath-chuinge dhùrachdach as leth a chairdean, agus as leth a naimhdean cuideachd, gun dì-chuimhn' air an t-Sagart a bhui co neo-shuairce ris. Ghuidh e ri Dia as a leth, agus as leth a luclid-éisdeachd uile, agus gun d' thigeadh uile shochairan an t-soisgeul air fein, agus orrasan. Ghuidh e arson math na tìre san robh e chòmhnuidh, agus arson fàs diadhachd anns gach àite; agus cho'-dhuin e le e fein agus gach ni

agus neach a bhuineadh dha, earbsa “ Ris-san air nach aom codal no suain.”

Air an oì'che sin fein bha sàr chothrom aig Aindrea air cùram Dhe da thaobh a thoirt fainear. - Mu mheadhon oì'che dhùisg combartaich a choin e; dh' éirich e a dh' fhaicinn ciod a bha cur dragh air; ach an uair a chaidh e a mach cha d'fhairich e ni air bith a chuir ioghnadh air, agus thug e ionnsuidh air dol a luidhe, an dùil gun robh gach ni gu math; ach air dha pilleadh a stigh air leis gun robh toit feadh an tighe, agus le rannsachadh thuig e gun deach éibhleag bheag, air doigh eiginn ann am measg connlaich a bha ann an cùil, agus nach mor nach robh e na lasair; ionnas gun robh cionfath aig a smaointeachadh mar rachadh a dhùsgadh air a cheart àm sin, gum biodh an tigh na lasair nì'an cuairt doibh, agus gum bu choltach gum biodh iad air ar losgadh ann, agus gach ni a bh' aca.

Chuir Aindrea as de'n teine, agus chuir e suas ùrnuigh dhùrachdach bhuidheachais ri Ughdar gach maitheis, arson a chaoimhneas iongantach dhoibh. An uair a bha an teaghlach air cruinneachadh an ceann a chéile sa mhaduinn, dh' innis e dhoibh mar thachair; agus ghabh e'n cothrom sin air maitheas De a mholadh dhoibh, a rinn faire thairis orra, agus le fhreasdal caomh cairdeil, a choimhead iad o'n chunuart a bhagair orra. Lugh e 'n sin caibdeil as an Tiomna nuadh, agus chuir e suas ùrnuigh ri Dia maille r'a theaghlach, a' deanamh luaidh air a mhothacladh a bh' aige mu chùram Dhe d'an taobh. Uine bheag roimhe so mheasadh Aindrea gach ni dheth so na *thuiteamas*, agus gum b'fhortanach an t-àm san d'rinn a chù tathunn; ach a nis chunnaic e freasdal De anns an iomlan, agus dh' aidich e a chùram le taingealachd.

'Nuair bha Aindrea dol aon mhaduinn a dh' ionnsuidh oibre, chunnaic e duin' òg laidir fallain, ga luchd-eolais, na shìneadh air an talamh, gun fhios aige ciod a dheanadh e ris fein. Seadh, a

Thòmais, ars Aindrea, ciod is coireach nach 'eil thu aig t-obair ris an deagh latha so? A' bheil thu gu math? Gu deimhin tha, arsa Tòmas, cha robh mi riamh ni b' fhearr; ach nach aithne dhuit gur e so là *Fhéill-Muire*? Agus ciod uime, a deir Aindrea? Ciod uime? a deir am fear eile gu sgaiteach, B' fhearr leam mo lamh-dheas a sgathadh dhiom na obair a dheanamh air an là so. Ach a deir Aindrea, nach faca mi thu a 's t-Earrach so chaidh, a' cur buntàta air là na Sàbaid, maille muinntir eile? Creididh mi gum faca; oir thug an Sagart cead domh. Ach co dhà air leat, ars' Aindreo, is còir am barrachd meas a thoirt do Dhia, no do 'n Oigh Muire? Is saoilidh mi gur mò is còir a thoirt do Dhia, a deir Tòmas. Agus c'arson, ars' Aindrea, nach seachna tu obair a dheanamh air là an *Tighearna*, agus gu bheil thu co seachantach air obair a dheanamh air *Làithibh Mhuire*? Cha'n aithne dhomh, a deir e, Tha mi toirt géill do òrdugh an t-Sagairt. Mo thruaigh e an Sagart! a deir Aindrea. Is iomad anam air a mhealladh a tha aige ri freagradh air a shon! Cha 'n e sin mo ghnothachs', ars am fear eile; tha mis a' géilleadh do m' Chléir, agus ma dh' àithneas iad domh deanamh gu h-olc, is iads' an coireach, 's cha mhise. Tha iadsan ciontach gu deimhin, ars Aindrea; ach tuigidh d'thus' a bhi air do mhealladh ma smaointicheas tu gu'n gabh sin do leithsgeul. Cha ghabh, a Thòmais, is eigiun do gach aon againn luidhe fo chionta fein: agus tha Criosd ag ràdh, "Ma threòraicheas dall an dall, gun tuit iad araon san dìg." An ni nach buin duit na buin dà, a deir Tòmas, agus na cuireadh mo dheanadas-se iomaguin ort. Saoilidh mi gur mòr is fearr is aithne do 'n t-Sagart, is urrainn *Laidinn* a labhairt, mu na nithe sin, seach dhuitse. Le sin a ràdh, dh' fhalbh e gu stràiceil roimhe. Mo thruaigh, a dhuine bhochd, ars Aindrea ris fein, thig an là anns an tuig thusa gur i'n fhìrinn a chan mise. Nior leige Dia gur

ann 'nuair a bhios e tuille 's anamoch a thachras sin.

An uair a chuir an Sagart Aindrea agus a theaghlach fo ascaoin-eaglais, labhair e mōran mu ana-creidimh, agus dh' ainmich e gu saor soilleir, nach bu ghnothach mòr dochair a dheanamh air ana-creideach; agus ma dh' aithriseadh an sgeul air chòir, thuirte e gur ni bhiodh ann cùis ionmholta. Thach-air gun robh fear san éisdeachd, d' am b' ainm, *Seumas Nòlan*, aig an robh gàmhlas do Aindrea, arson mìr fearainn a fhuair e toiseach dheth, agus cha sòradh e aicheadhail a thoirt deth. An uair a chuala Nòlan an sagart a' càineadh Aindrea, thuirte e ris fein, " 'S e so an t-àm dhomhsa mo shàth dioghaltais a dheanamh air. Tha 'n sagart ag ràdh gur còir éirigeach,* a mheas mar ana-creideach, agus mar chis-mhaor; agus nam biodh e ann an iomad àite gun loisgeadh iad gu bàs e, mar eas-caraid do 'n Eaglais; ach nach 'eil e ceadaichte sin a dheanamh san rioghachd so. Ma tha Aindrea Mac-'Ille-dhuinn a' toiltinn bhi air a losgadh, ciod a choire ged a bheirinn deagh ghabhail-air dha, a bhios na chuimhne am fad 's is beo e: ni so seirbhis do Dhia.

Air dha sin a shocrachadh na inntinn fein, chuir e roimhe gun rachadh e 'n ath-oi'che gu tigh Aindrea, agus gun deanadh e peanas air a réir a thoillteannais do 'n Eaglais. Dh' fhalbh e, agus rainig e tigh Aindrea, dìreach mar bha e ullamh de lèghadh a chaibdeil, agus air lùbadh a ghhlùn, maille r'a theaghlach, a thoirt buidheachas do Dhia arson sochairean an latha, agus a dh' aslucha gum buanaicheadh e dhoibh a dheadh-ghean. Sheas e aig an dorus car beagan, chum gu 'n cluinneadh e na bha iad ag ràdh. Thuig e gur e guth Aindrea a bha e 'cluinntinn, ach cha'n ann a bha e mar gu 'm biodh e co-chainnt ri fear eile, no cosmhuil ri aon ni a

* Heretic.

chual' e riamh. Air dha éisdeachd rè seal, sheall e stigh air sgoltadh a bha san dorus, thuig e, le mòr ìoghnadh gur e bh' ann Aindrea ri ùrnuigh, le theaghlach ma thinnchioll. Dh' éisd e le furachras ris na bha e 'g ràdh, agus chaidh an gnothach m' an d' thainig e gu tur as a bheachd. Chual' e a' toirt buidheachais do Dhia arson gach sochair a bha e mealtuinn, ach gu ro-shonraichte arson e fein agus a theaghlach a shaoradh o pheacadh agus o thruaighe; ach 's e is mò a dhrùigh air mar rinn e ùrnuigh as leth a naimhdean. " O Dhe, a deir e, Ma tha naimhdean againn, deonaich dhoibh maith-eanas, ge b'e air bith co mì-chneasta no mì-shuairc' a bhios an droch rùn d'ar taobh, agus builich orra eolas na slaiute; agus neartuich sinne chum math a dhioladh an aghaidh an uile." Anns an t-suidheachadh so bhunaich e rè seal ag ùrnuigh, ni a chuir anabharra iongantais air Seumas Nòlan; 's an uair a sguir an ùrnuigh, air leis gum biodh e toil-each a nis Aindrea a ghabhail le fàilte na ghlacaibh, gad is ann air thì cron a dheanamh air a thainig e. O na thuirt an Sagart, shaoil e gun do reic Aindrea e fein a chur aingidheachd an gnìomh, agus gun do chuir e du-chùl ri diadhachd: cha b'ìoghnata, ged a chuir na chual' agus na chunnaic e iongantais mòr air! Ciod e, thuirt e ris fein, an ana-creideach an duine so? Ma 's h-eadh, c'ait' a bheil na Criosdui'ean? 'S deimhin leam uach ann ann an coithional an t-sagairt. Nam biodh gach neach a deir Criosdui'ean riu fein, agus an sagart maille riu, coltach ris an duine bhochd so, bhiodh an saoghal air mhùgha doigh seach mar tha e. Chaidh gach droch-rùn agus seana ghàmbblas a bh' aige do Aindrea as aire, agus bha e cuir-iomachuir air fein arson gun robh na bheachd dochair a dheanamh air. Cron a dheanamh air, thuirt e, Nior leige Dia! Cha dean; b'fhearr leam mo lamh dheas a bhì gun lùths', seach gun deanainn ciorram air a leithid de dhuine. Bha mhiann air falbh roimhe; ach chuimhnich e air fein, agus chuir e roimhe dol a stigh,

agus gun innseadh e do Aindrea ciod a bha roimhe na bheachd a dheanamh air, agus a ghuidhe maith-eanas air arson na bha na rùn. Bhual e, uime sin, aig an dorus, agus air dhoibh fhosgladh, chaidh e steach, agus thug Aindrea cuire cridheil da snidhe aig taobh a ghealbhuin. An cuala tu, arsa Seumas, gun d' thug an Sagart a mhallachd ort fein agus air do theaghlach san tigh-aoruidh air an domhnach so chaidh? Chualadh, a deir Aindrea, agus tha truas mòr agam ris, agus tha mi 'guidhe gu dùrachdach as leth an duine bho chd a tha air seacharan. Ach, a deir Seumas, nach 'eil eagal ort roi ghuidheachain an t-sagairt? Gu dearbh cha 'n 'eil, ars Aindrea, am feadh a tha dearbh-fhios agam gu bheil Dia ga m' bheannuchadh. A' bheil fhios agad, Aindrea, gur aun a thainig mis an so a nochd le rùn dioghaltas a dheanamh ort mar ana-creideach, agus gu peanas a dheanamh ort arson na sean fhalachd a bh' agam dhuit a thaobh an fhearainn. Mu thimchioll ana-creidimh, a deir Aindrea, 's esan a tha na ana-creideach nach giùlain e fein a réir focail De; agus tha mise deonach cuid mo chunnairt a ghabhail de bhuanachadh a réir *an fhocail sin* an aghaidh gach sagart air thalamh. Agus mu dheimhin na co'-strigh mu 'n chrioman fhearainn, tha deagh fhios agads', a Sheumais, nach robh a bheag mi-dhleasnach no mi-chiatach anns na rinn mise; ach m'as i do bharailse gun robh, tha mi deonach a thoirt suas duitse, ma gheibh thu toil a mhaighstir gu sin a dheanamh; oir gad a tha teaghlach agamsa ri solar air an son, is fearr leam gach ni a th' agam a thoirt seachad, agus a bhì 'n earbsa ri Dia chum mo chumail suas, na gum biodh cionfath aig duine sam bith gearan a dheanadh a'm' aghaidh. Nior leige Dia, ghlaodh Seumas, 's e 'g anbarc le mòr urram, air an duine, gu 'n gabhainnse t-fhearann! Cha ghabh, Aindrea; fhuair thu e gu cothromach, agus gleidh e; agus cha 'n 'eil a dhì ormsa ach gun d' thoir thu maith-eanas domh arson mo dhroch-rùn a' d' aghaidh,

agus gum meas thu mi mar charaid. Tha mis, a deir Aindrea, a' deonacha maitheanas cridheil duit, agus 's e mo ghuidhe ri Dia gun d' thugadh e dhuit mothachadh air do staid, mar tlung e dhomhsa, agus gum pill e thu, trid a ghràis. d'a ionnsuidh fein. Ge nach do làn thuig Seumas brìgh na guidhe, bha e cinnteach gur ni math a bh' ann, agus bha e air aomadh gu *Amen* a ràdh ris! Oir dhrùigh na chunnaic agus na chual' e gu ro-nhòr air. Dh' innis e nis do Aindrea ciod a rinn an caochladh na bheachd, a' feoraich dheth am bu ghnà leis ùrnuigh a dheanamh maille r'a theaghlach mar a chunnaic esan e. Thuirt am fear eile ris gun b' fheadh; agus dh' iarr Seumas cead teachd air uairibh ga éisdeachd; oir cha robh an da thigh fada o chéile. 'S e do bheatha, a deir Aindrea, mar fuathach leat co neo-dheas-chainnteach 's a tha mise. Cha 'n fheadh idir, a deir Seumas, le fìor dhùrachd, Cha do dhrùigh ùrnuigh riamh a chuala mi orn gus an cuala mi thusa. Do thaobh an t-sagairt, cha tuig mi ciod a their e: Tha ùrnuighean tuille 's foghlumte arson mo leithidse; agus mar b'e gum bu mhiann lean a ràdh gum bithinn aig an airionn, dh' fhaotainn co math fuireach aig an tigh. Cha b' urra dhomh riamh a thuigsinn c'arson a tha ùrnuighean an tigh-aoruidh air an cur suas ann an cainnt choigrich. Nach 'eil cainnt ar dùthcha co freagarach an àm ùrnuigh chur suas ri aon chainnt eile? Agus an sin tuigidh an sluagh ciod a tha iad ag ràdh. Is ceart a labhair thu a Sheumais; chaidh ar cumail fada ni 's leoir ann an aineolas; is mithich dhuinn teannadh ri smaointeach air ar son fein. Dh' innis e 'n sin da gum faigheadh e iad m' au àm chendna gach feasgar a' deanamh mar chunnaic e, le còmhnaidh Dhe; agus gum bu mhath leo fhaicinn san àm sin, 'nuair bhiodh e goireasach dha; agus nan d' thigeadh e tamull beag ni bu luaithe, gum b'e bheatha gu co'-roinn a ghabhail d'an suipeir. Thug Seumas buidheachas da, agus ghuidh e o'che mhath dha. Thuirt e ris fein, Thainig mi mach le

làn rùn gu 'n gabhainn gu gramail air Aindrea, agus cha b'oil leam a bheatha a ghabhail; agus tha mi nis a' dol air m' ais, gun dochoir sam bith a dheanamh dha, fo ìoghnadh mòr ris an duine, a' cuir iomachuir orm fein a chionn gun robh e a'm' rùn ole a dheanamh air. Tha mi nis a' cuimhneach gun robh 'n sagart ann am buaireas mòr san eaglais, 'nuair a labhair e mu Aindrea; ach tha Aindrea gu ciùin, socrach! Le breith a thoirt a réir coslais, tha tuille mòr de' n Chrìosduidh ann an Aindrea na th' anns an t-sagart. Rainig e nis a thigh, agus chaidh e luidhe, ach cha b' ann a chodal! Cha b' ann; oir bha e 'smaointeach air a dhroch rùn fein—air ùrnuigh Aindrea—air a chiùineachd—air a dhauarrachd. Bha e 'n t-ath-là a' sìor smuainteach air an ni cheudna. Mu fheasgar chaidh e do thigh Aindrea, agus ghabh e leo anns aoradh a thug iad suas. Gluidh Aindrea gu dùrachdach arson Sheumais, gum bu deonach le Dia inntinn a shoillseachadh, agus aomadh chum gabhail ris an uile fhirinn. An déigh na h-ùrnuigh, thòisich iad ri labhairt mu thimchioll diadhachd, agus bha iad co dhè 'an sàs ann 's nach mòr nach robh e meadhon oidhche man do dhealaich iad. B' e brìgh an t-seanachais, Cìod a b' éiginn do pheacach bochd a dheanamh, a fhuair mothachadh gun do thoill e fearg Dhe, 's gu bheil a chridhe aingidh, chum gun saorar e? Nochd Aindrea do Sheumas gu soilleir o fhocal De, nach robh gach 'peanas a b' urrainn da a choilionadh, gach claidheadh a b' urrainn da fhulang, agus gach ùrnuigh a bha e comasach a chuir suas, am fad 's bu bheo e, nan urrainn aiseag chum deadh-ghean De; gur e' focal De an t' aon dòigh a tha leige ris mar théid sin a dheanamh, eadhon feart réiteachaidh iobairt Chrìosd, air a charamh tre chreidimh ris an anam. Nochd e dha mar an cendua, cionnas a tha gràdh Chrìosd a' co'-eigneachadh a chreidich gu e fein a thoirt suas chum a sheirbhis, air chor 's nach buanaich e ni 's faide anns a pheacadh, ach gur ann a dh' fhuathaicheas, agus a bheir e buaidh air. 'S

iad sin na nithe m'an robh iad gu h-àraidh a' cainnt air an oì'che sin; agus bu toil le Dia cridhe Sheumais fhosgladh, a ghabhail ris na fìrinne cudtbromach sin a chual e; ionnas gun robh do thoileachadh aig Aindrea, ann an ùine bheag, na chunnaic gun robh deagh stéigh dòchais aig Seumas ann an Criosd, agus a' toirt dearbhadh do 'n t-saoghal air an ni sin, le e a thréigsinn a pheacaidh. Bha 'n Semuas so na cheatharnach mòr laidir; bu ghnà leis dol a dh' ionnsuidh gach cruinneachadh agus margadh, tìtheach air iorghuill a thogail, agus a bhi ann an tuasaid gun athadh gun sòradh. B' abhaist da cuaille mòr bat a bhi aige, leis an leagadh e gach fear a chasadh ris. Ach dh' iompaicheadh an duine so, a bha na aobhar eagail aig gach neach, le cumhlachd na diadhachd; agus dh' fhàs e na shambladh air fìrinn na cainnte sin, " Ma bhios duine ann an Criosd, is creutair nuadh e." Bha a choslas air caochladh: oir roimhe sin bha e gu coimheach gruamach. Ach an déigh dha bhi air iompachadh, dh' fhàs e gu h-aoidheil ciùin, a leige ris co sìochail 's a bha inntinn. Thug e aon oì'che chum tighe Aindrea a bhata mòr garrachdail, agus loisg e na làthair, an t-inneal sin leis an d' oibrich e iomad olc. 'S e so a cheart bhata leis an robh rùn orm gabhail ortsa; agus 's e so an t-àite is iomchuidh chum a losgadh; agus 'nuair a bha e gabhail thuirt e " Fhìr-shaoraidh bheannuichte! bha na làmhha so tuille 's tric comharaichte anns an olc, agus bheachdaich na sùilean so le tlachd air nithibh a b' ion a bhi na chulaidh ghràin. Ach theagaisg do ghràs dhomb fuath a thoirt do m' aingidheachd. Cha 'n 'eil toil-inntinn a nis agam ach ann am fuil do chroinn-cheusaidh, trid a bheil m' anam air a shaoradh; agus am feadh a tha mi 'g amharc, tre chreidimh, air a chuspair sin, gum faigheam bàs do 'n pheacadh, agus mo chumhachdan a choisrigeadh chum do sheirbhis bheannuichte-sa!" Cha b' nrrainn Aindrea gun éigheach a mach, *Tha m' anam*

ag àrd-mholadh an Tighearna, agus tha mo spiorad a' deanamh gairdeachas ann an Dia mo Shlanuighear.

CAIB. V.

Tha teaghlach Sheumais Nolain air an iompachadh, &c.

A CHIONN gun d'amuis Seumas air an nèamhuuid ro-luachmhor, bha e ro-dheonach gum biodh còir aig a theaghlach air an t-sochair cheudna, Uime sin dh' earalaich e iad gu dol maille ris do thigh Aindrea, aig an àm shuidhichte. Dhinnt iad rè seal dol ann, ag ràdh, gum bu chiatach a shealladh e iadsan a dhol gu ùrnuigh fir a thuir an Sagart nach bu mhcas an companach an deamhan fein na e. Gidheadh cha'n fhaodadh iad gun a thoirt fainear an t-atharracha mòr a thainig air Seumas. Cha robh e ni b' fhaide gu misgeach tuasaideach mar bu ghnà leis, ach a' fuireach aig an tigh, ag oirpeachadh sonas a theaghlach. Cha b' urrainn doibh àicheadh nach d'rinn Aindrea ann am beagan sheachdùinean tnille mùghaidh air Seumas, (oir cha do thuig iad gur e gràs De a rinn e) na b' urrainn an Sagart a dheanamh rè fichead bliadhna, le shearmoinibh, le *pheanasaidh*, agus le *uisge coisrigte*. Cha robh iad a' tuigsinn so; agus air leo gun rachadh iad a dh' aon-obair chum tighe Aindrea. Chaidh iad ann, agus bha ùrnuigh Aindrea gu dùrachdach, drùigh-teach, agus cha robh sùil thioram san éisdeachd. Dh' aontaich iad nìle ann am moladh Aindrea 'nuair a chaidh iad dachaidh: agus air an ath-o'che cha d'fheum iad earail sam bith a dhol ann, ach 's ann a bha iad a' gabhail fadail gus an d'thainig an t-àm. Gun tuille seauachais a ràdh m'an chùis, cha b'fhada gus an do mhotlaich teaghlach Sheumais cumhachd

na fìor dhiadhachd air an anam, le'm peacaidh a thréigsinn, agus teannadh ri nuadhachd beatha: Bha so na mhòr aobhar mhisnich agus bluidheachais do Aindrea. Bha nis de thoileachadh aige gun d'iompaicheadh a nighean bu shine, chum na firiun; ionnas gun robh an aonachd bu chaidriche na theaghlach beag. Air laithibh na Sàbaide, bu ghnà leo-san agus le teaghlach Sheumais coinneachadh moch-thra agus feasgar chum aoraidh, agus bha an gnàthachadh air an dòigh so. An déigh do Aindrea ùrnuigh ghearr a chur suas, ag asluchadh beanachadh air an saothair, leughadh aon diubh caibdeal as a Bhiobull; agus dheanadh Aindrea cail-eiginn de mhìneachadh air a chuid a b'àraidh dheth, agus chàireadh e riu fein iad chum an creidimh a neartachadh, agus an caithe-beatha a leasachadh. 'Nuair a bhiodh crìoch air sin, dheanadh iad an ath-ùrnuigh, 'san diaigh sin sgaoileadh iad. Cha robh ach aig an da theaghlach sin, c'ar tamuill, de bhathais na dhùraigeadh bhi senraichte san àite; a chuir cùl ri riaghailtean faoine, agus ri deas-ghnathaibh gun seadh anns an d'àraicheadh iad. Bha sgàth air muinntir eile aontacha leo, air eagal droch ghuidheachain an t-Sagairt, agus bha iad buailteach do ioma beum agus tuaileas sgainnileach arson an toil a bli' aca gu deanamh a réir focail De. Ach an diaigh de'n cheud othail mu bhagraidh an t-sagairt dol seachad, thòisich cuid ri smaointeachadh air an atharracha shoillier a thainig air teaghlach Aindrea agus Sheumais. Cha'n fhaodadh iad gun a thoirt fainear co caoimhneil chàirdeil 'sa bha iad r'a chéile, seach mar bha teaghluchean eile; bha iognadh orra cuideachd ris mar bha soirbheachadh leo ann an nithibh aimsireil. Shaoil leo, leis mar thuir an sagart, gun nochdadh Dia, ann an cùrsa a fhreasdail, a chorruich an aghaidh Aindrea, arson ana-creidimh. Ach an àite sin a thachairt, 'sann a shoirbhich le Aindrea gu mòr ni b'fhèarr na le aon neach a bha 'n co'-inbh ris fein. Cha robh iongantais air bith ann an so. Thionndaidh fìor chreidimh a mach dha-san

na ghnòthach tarbhach a thaobh na beatha so, co math ris an ath-bheatha; oir dh'fhàs a bhean agus a chlann a nis gu deanadach dìchiollach, ged a bha iad roimhe gu leisg lunnach; agus bhia nis an t-àm a b' àbhaist doibh a bhuileachadh ann am faoin-eachd agus an diomhanas air a chosg ri gnìomh feumail mathasach. Cheannaich iad innealan sniomb, agus fhuair iad lìon a shnìomh agus a reic iad le sàr-bhuannachd; am feadh a bhà e fein ag obair aig an Uachdaran, bhà a mhac ag àiteachadh a bheagan fhearainn a bh' aca, agus bhà a bhean agus a nigheanan a snìomh gu sùrdail. Leis na nithe sin fbaicinn, bhà 'm barail mu Aindrea a fàs ni' b'fhearr; agus ghlac cuid diubh de mhìsnich na rachadh air maduinn na sàbaid chum tighe Aindrea a dh' aontacha leo nan aoradh; agus bhà cuid eile fo fhiamh leis na thuirte an sagart, nach deanadh ach éisdeachd taobh muigh an dornis gun a dhàndas a ghabhail na rachadh a stigh; ach an ceann ùine bheag rachadh impidh orra dol ann. Leis mar bhà Aindrea gun bhì gabhail air fein ach focal De a leughadh, agus ro-bheagan m'neachaidh a dheanamh air, agus a sheoladh dhoibhsan a thigeadh ga éisdeachd iad a ghabhail nan scriobtuire mar riaghailt beatha agus beusan; mhothaich e gun robh fhaun-oirpean air am beannachadh, agus nach robh a shaothair lag an diomhain. Shuilleirich e dhoibh nach robh esan ag oirpeachadh teagasg ùr sam bith a mholadh dhoibh, ach dìreach a nochda dhoibh na bhà air a chuir sìos ann am focal De; agus gum bu chòir dhoibh am focal sin a leughadh, agus foghlum a ghabhail uaithe, agus nan deanadh iad sin, gum faigheadh iad ann gach ni a bhiodh feumail do shlainte shiorruidh an anama.

Fhuair Aindrea m'au àm so leabhar Shalm agus Laoidhean, a mheas e bhì ro-luachmhor; agus dh'fhoghlum e cuid de na fuinn a bhà iomchuidh gu'n seinn, agus chuir e seinn shalm ris a chuid eile d'a aoradh. Mheas e gun robh so a réir nan seolaidh a thug an t-Abstol Pòl seachad. Eph. v. 19.

Bliadhna no dha ro'n àm so b'abhuist de Aindrea agus da theaghlach a bhi air thoiseach gach coinneamh, a' seinn *orain dhraosta*; nithe, mar a tha'n t-Abstol ag ràdh, nach robh air an seinn le *gràs* na'n cridheachaibh do'n Tighearna, ach gan seinn air doigh pheacach do'n droch-spiorad. Mhothaich iad a nis co cunnartach 's a bha nan nithe sin; agus le bhi cuimhneachadh mar a b'abhuist doibh a bhi, thigeadh deoir air an sùilibh, le taingealachd arson gun do shaoradh o sin iad le maitheas comharaichte Dhe.

Bu toil le Dia, air impidh laig Aindrea, muinntir eile a bhrosnachadh suas o'n neo-chùram, agus an aomadh chum fhocal beannuicht' a leughadh. Bha iad fo ìoghnadh an toiseach, agus an ùine ghearr thuig iad gur briathra fìrinneach a bh' annta; sguir an anamhràis m'an timchioll; agus bha gnàthacha taitneach aig Aindrea, le ceistean cuid-eiginn a fhreagradh, misneach a thoirt do dhream eile, agus le aontachadh dlùthachadh le muinntir eile ann an cliùthachadh am Fear-saoraidh a ghairm iad o dhorchadas gu solus iongantach a Shoisgeil. Nach iongantach slighean Dhe, theireadh e, a ghnàthaich cuimh mar mise ann an obair co glòrmhor! Ach air dha na briathra so a chuimhneachadh, 1 Cor. i. 27. *Ròghnaich Dia nithe amaideach an t-saoghail so, chum gu'n cuireadh e nàire air na daoineibh glìce, agus ròghnaich Dia nithe anmhann an t-saoghail, chum gu'n cuireadh e gu nàire na nithe cumhachdach*; theireadh e, Air an doigh so, 's ann do Dhia a bhios a ghloir; gu ma h-amhuil a bhitheas e; do Dhia biodh cliu sìorruidh agus urram. Bha nis tigh Aindrea air a lionadh moch agus anamoch gach là sàbaid; agus ge nach robh an t-aoradh a rinn iad aon chuid rionnach no mòr-chuiseach o'n leth a m'igh, bha e measail aig Dia, *ann an spiorad agus ann am fìrinn*; agus mhothaich iadsan a choinnich ann, o'm fiosrachadh taitneach, nach 'eil meas aig Dia air ionaid, ni's mò no air pearsaibh. 'Nuair a sguireadh

seirbhis na maidne, chruinnicheadh iad beagan a tnarasdal na seachduin; agus 's ann an earbsa ri Aindrea agus ri Seumas a bha'n tabhartas, chum a riarachadh air na feumaich: agus leis mar bha gach neach toileach na dh' fhaodadh iad a thoirt seachad, rinn e ioma feum sa choimhearsnachd. Bha iad fritheailteach air uireasbhuidh nam bochd, agus air dol a dh' fhaicinn nan daoine tinne. Air an doigh so, *bha 'n solus a' dealradh an lathair dhaoinibh*, agus dhearbh iad nach ann an cainnt, no 'an cnir am fiachaibh a bha'n aidinheil-san, ach ann an *creidimh a dh' oibricheas tre ghràdh*.

Ainnichidh mi cùis bheag a thachair m'an àm so. Bha duine bochd air a thuras tre'n dùthaich sin a thuit ann am fiabhras. Co luath 's a thuig muiinntir an tighe san robh e gur e sin galar a bh' air, chuir iad rompa gu'n cuireadh iad a mach e. Chual' Andrea an sgenl, dh' fhalbh e chum an tighe san robh an duine tinn, agus a mhac maille ris. Bha iad ullamh gu chuir a mach; agus an diaigh dha an-iochd an rùin a leige ris doibh, thug e fein agus a mhac ièo air gliulan e chum an tighe fein, far an do fhrithheil iad da uireasbhuidh co math s' a dh' fhaod iad. Cha 'n e mhain gun do bhuilich iad air na bha feumail da chorp; ach leughadh Aindrea dha carrannan as a Bhiobull, agus dheanadh e ùrnuigh ri taobh a leapach. Bha'n duine, trid beannachadh Dhe, air aiseig 'an ùin' iomchuidh chum a shlainte; agus theireadh e, Gu cinnteach ma tha aon Chriosduidh san tìr so, tha iad san fhardoich so; thug iad a stigh mi 'nuair bha mi tinn gun chobhair; agus le 'm beatha fein a chuir an cunnart, thug iad a stigh mi, agus ghabh iad cùram dhìom. Gad bu mhac, no bràthair dhoibh mi, cha b' urrainn doibh a bhi ni bu chaomhaile riumsa. 'Nuair chunnaic Aindrea gun robh e co mothachail air an caoimhneas, ghabh e'n cothrom sin air cùram anama a mholadh dha, agus trid beannachadh Dhe cha robh a shaothair cailte. Air an doigh so chaidh an duin' ud a thoirt chum

eolas na firiun; 's an uair a rainig e thigh fein, cha mhòr nach robh e co dealasach as leth na firinn, agus co buadhar na choimhearsnachd fein, 's a bha Aindrea na sgìreachd-san.

M'an àm so, chual' Aindrea gun robh an Sagart air leabuidh a bhais. Agus an diaigh iomad teagamh, chuir e roimhe dol ga fhaicinn: agus an uair a thug an luchd-frithealaidh cò bh' ann, dh' innis iad do'n t-sagart e, a' baraluchadh gur ann a thainig e a dh' iarruidh maitheanais air an t-sagart m'am faigheadh e bàs. Chaidh Aindrea a leige stigh, agus chuir mar chunnaic e an sagart mòr dhuilichinn air. 'Nuair a chunnaic e Aindrea, dh' éigh e mach, Och, Aindrea! tha mis a' dol eug, ach cha'n e sin cùis is cruaidhe; tha eagal orm gu bheil m' anam cailte' gu siorruidh! Na h-abruibh sin, a deir Aindrea, fo mhòr iomaguin, am feadh a tha Focal De ag ràdh, *gu'n glan fuil Chrìosd o gach peacadh*. Och, Aindrea! nan gabhainnse mud' chomhairle dh'èileas an là a bha sinn a' co'-rias-nacladh r'a chéile aig do thigh, dh' fhaodadh a chùis a bhì gu math. Dh' innis thu dhomh, gum bu ghnothach cudthromach cùram anama; tha mi nis a' tuigsinn gur e sin a th' ann; is goirt an cunntas a tha agamsa r'a thoirt seachad aig cathair-breitheanais De arson call anama a chaidh a dhìth le m' neo-chùram agus le m' aineolas. *Och, 's eagalach an nì tuiteam ann an lamhaibh an De* bheo! 'Nuair thuirt e sin, thainig carrasan 'na chliabh, agus laigsinn air, leis an d' fhàs e neo-mothachail, agus an ùine ghearr thug e suas an deo. Dh' fhalbh Aindrea dhachaidh cho luath 's a dh' fhaod e, a' sìle nan deur mar bha e 'g inneachd, a' smaointeachadh air staid eagalach na muinntir a chuireas dàil ann an ullachadh arson siorruidheachd, agus an d' thig tinneas a bhàis orra! Thug e buidheachas do Dhia na chridhe, gun do mhosgail e o neo-chùram, agus o staid neo-iompaichte; agus bha a smuaintean air an roinn eadar a bhì duilich

arson an t-sagairt, agus taingeil do Dhia arson na staid bheannuichte san robh e fein.

Cuiridh mi crìoch air an eachdruidh so le cunntas m'an staid shonadh air an deachaidh Seumas Nòlan gu bàs, ni nach do thachair gu ceann dà bhliadh' an diaigh an àm so. Thainig fios aon oì'ch a dh' ionnsuidh Aindrea gun robh Seumas gu tinn, agus gun robh toil aig fhaicinn. Fhreagair e an teachdoireachd gu luath, agus an uair a chaidh e steach do thigh a charaid euslaintich, labhair e ris air a mhodh so. Aindrea, tha mi ga m' fhaireachduinn fein gu ro-thinn, ach tha m' anam làn sòlais. Cha'n fhios domh am bi no nach bi an galar so gu bàs, ach is aithne do m' Fhear-saoraidh e, agus is leoir sin. 'S ann chum glòir Dhe a bha, o cheann tamuill, mi a' caitheamh mo bheatha; agus ma chuireas mo bhàs an barrachd glòir air seach na ni mo bheatha, b' fhearr leam dol eug na bhi beo. Bha aiteas mòr air Aindrea sin a chluinntinn, agus ghabh a leis gu neo-chealgach ann an moladh gràdh an Fhir-shaoraidh. O! a deir Seumas, is priseil do m' chridhe, geallaine sòlasach an t-Soisgeil! Is caomh leam ainm Iosa! Anns an t-suidheachadh inntinn so bhvanaich e rè seal. Cha chuireadh Aindrea stad air a sheanachas, ach an uair a stad e, thairig e gu'n cuireadh e suas ùrnnigh, agus gun lèghadh e earrann de fhocal De. O dean, a deir Seumas, Leig leam guth m' Fhir-shaoraidh a chluinntinn; is esan a tha labhairt; tha m' anam ro-flurachair. Leugh Aindrea I Cor. xv. 's an sin chaidh e air a dhà ghlùn ri taobh na leapach, agus thaosg e mach anam le buidheachas dùrachdach do Dhia arson a mhaithais da charaid, agus dh' asluich e gràs chum a ghnà chumail suas. Phill e'n sin dachaidh; ach chaidh e gu moch air maduinn an ath-là a dh' fhaicinn Sheumais. Fhuair e a chorp ni bu laige, ach laidir na spiorad. Bha e soilleir gun robh a thinneas a' meudachadh, agus bha e fein agus na bha ma thimchioll a' mothachadh

gun robh e gun dàil gu dol air imirich do ionad còmhuidh nan ionracan. Beagan man do chaochail e, bhris e mach ann an gàir éibhinn, 's a cantuinn na ranna is deireannaich a th' anns a chaibdeil a chaidh leughadh an raoir. *O a bhàis*, thuirt e, *c'ait a' bheil do ghath?* *O uaigh!* *c'ait a' bheil do bhuidh?* *Buidheachas do Dhia, a thug dhuinne a bhuidh trid ar Tighearn Iosa Criosd.* Seadh, a deir e, thug mo Shlanuighear le bhàs buaidh air an nàmhuid dheireannach, agus tha e ceadachadh dhomhs' am faobh a thogail. Air dha fhaicinn gun robh theaghlach a' caoineadh, thuirt e, Na deanaibh bròn air mo shonsa, a mhuinntir chridhe; ach deanaibh gairdeachas leam, agus cuidichibh mi ann an cliuthachadh ainm an FHIR-SHAO AIDIL. Tha mis a' dol far am faic mi e dìreach mar tha e, agus bithidh mi gu sìorruidh maille ris. Och, an cudthrom anabarrach de ghloir shìorruidh, air a bheil m'anam saorta a' dol a dh' fhaighinn co'-roinn! Cha robh toil, no comas aig aon neach stad a chuir air le focal a ràdh; bhà iad uile nan tosd le ìoghnadh ri ro-oirdheirceas gràs Dhe, a neartuicheadh enuimh dhìblidh bhochd gu gairdeachas a dheanamh 'an dlù bheachd air a bhàs, agus le nàmhuid co cumhachdach a dhì-armachadh gun chomas aige dochoir a dheanamh air. Na smuaintichibh, a bhean mo ghaoil, agus a chlann mo ghràidh, theireadh e, gur nì faoin leamsa am hàs; is fad a ghabh e uaithe sin. Tha mi ga mheas na chùis ro-eagallach: ach am feadh is urrainn domh amharc air CRISD tre chreidimh, cha 'n ion domh eagal a bhì orm roi'n bhàs; agus is ion domh fiuthair a bhì agam ris gach àgh le mi dl' fhàgail an t-saoghail so, chum na staid bheannuichte sin a chaidh a chosnadh agus a sholar dhomh an taobh thall de 'n uaigh. Bhà neart a sìor fhàs nì bu laige; ach bhà anam a' scalbhachadh am beachd a b' àghmhoire air sonas. Air dha bhì tamull beag na thosd, ghlaodh e. Haleluia! beannaichd, agus urram, agus gloir, gun robh do 'n Uan gu sìorruidh! B' iad sin na briathra ma dheireadh a

labhair e; ach bha 'n fheith ghàire nèamhuidh a bh' air a ghnuis a' leige ris do gach neach a bha m' an cuairt da gun robh sìth na inntinn; agus bha 'n doigh thùrail air an togadh e suas a shùilean agus a làmhnan ri nèamh, 'nuair nach robh e 'na urrainn labhairt, na làn dearbhadh gun robh a cheudfaith-ean ann am fonn cràbhach, agus gun robh a bhuidh air a bhàs iomlan. Ann an ùine ro-bheag, bha a spiorad sonadh air a ghiulan gu phàrras De. *Gum faigh sinn bàs an ionracain, agus gun robh ar crioch dheireannach mar a chrìochsan!* Air. xxiii. 10.

LEASACHADH.

ANNS a chonnsachadh a bh' eadar Aindrea agus an Sagart, dhi-chuimhnich an Sagart armachd chumhachdach na h-Eaghluis a thoirt air an aghaidh, mar tha, *Aonachd*, *Coitichiontachd*, agus *Naomhachd*, leis an d' rinn Eaghluis na Roimhe gu minic na h-urrad dholaidh san t-saoghal, 's a tha do ghnà air an gnàthachadh an aghaidh gach aidmheil eile. Na biodh sgàth oirn rompa, ach coinnicheamaid iad gu misneachail, neo-sgàthach, agus mothaichidh sinn nach deacair buaidh a thoirt oirre.

'S i mo bharail, gur e tha *sa cheud àite* air a chialluchadh le *Aonachd* na h-Eaghluis, gu bheil aca ceannard, eadhon am Pàp. Ach bu deoin leam fhaicinn "C'ait' an dubhairt Criosd gun robh ceannard saoghalta ri bhi air Eaghluis air thalamh?" Theagamh gun abair thu, gu bheil far an dubhairt e, "Gum biodh aon treud agus aon Bhuachaille ann." Ach 's ann a tha 'n earrann sin gu soilleir ga chomharrachadh fein a mach mar an t-aon Aodhaire, a' dlù-cheangal nan Iudhach agus na 'n Cinneach nan aon treud. Gu dearbh tha chùis co soilleir san earrainn sin, 's gur eiginn do dhuine nach gabh san t-seadh sin e, a bhì anabarrach ain-eolach, no air a dhalladh le claon-bhreith. Ach, *san dara àite*, Gum faod Aonachd an co'-chòrdadh a thaobh teagaisg, &c. a chialluchadh, a tha ri fhaicinn ann an Eaghluis na Roimhe. Le teann rannsachadh a dheanamh air an ni so, chithear nach 'eil ann ach mealltoireachd. Cha 'n ìoghnadh gad

a robh coslas co'-chòrdadh san t-seadh sin, a' measg luchd-aidmheil na h-aon Eaglais, far an e a chiont is mò a dh' fhaodas duin' a chur an gnìomh, smuainteach air a shon fein; agus is minic a chaidh ainneart a ghnàthachadh chum cosg a chur air daoinibh o labhairt aon ni a bhiodh mi-fhreagarrach do òrdugh na h-Eaglais! Smaoinichidh am Pàp arson nan Easpuigean, agus na h-Easpuigean arson na Cléir is isle, agus iadsan arson an t-sluaigh gu h-ionlan. Cha 'n ion duinn mata iongantais a bhli oirn, far a bheil na h-uiread chùram air a ghabhail chum cosg a chur air gach rannsachadh, gad a robh caileiginn de choslas a bhli aon-sgeulach ann. Ach na smaoinicheanaid nach iomad cònnasachadh garbh a bh' aig muinntir Eaglais na Ròimhe r'a chéile, mu thimchioll na 'n cùise bu chudthromaiche. Ach a deir thusa, *Nach e Aonachd aon de na comharan leis an aithnichear an Eaglais fhior?* Aidichidh mi gur e; Ach 's e "aonachd an spioraid a th' ann," air a bheil Criosd fein na fhìor cheann,—aonachd a tha co eadar-dhealaichte o aonachd Eaglais na Ròimhe, 's a tha fìor rioghalachd o strìochdadh aindeoin each.

'Se *Coitchiontachd* a tha sinn a nis r'a rannsachadh. Tha so gu bitheanta r'a thoirt fainear a thaobh *ionaid* agus *àm*. Anis m'as e le "Coitchiontachd ionaid" a th' air a chialluchadh, gu bheil an creidimh Pàpanach ri fhaotainn anns gach àite, cha'n 'eil sin fìor. Ach m'as e mhàin a th' air a chialluchadh, gum faighear e anns gach ionad far a' bheil an Creidimh Criosduidh air aidmheil, faodaidh e bhli air bheag seadh. Rachadh Inneal a chràidh* a chuir a mach a Eaglais na Ròimhe, agus rachadh saorsainn coguis a dheonachadh, agus faodaidh sinn a ghabhuil os lainn, gum bi an Eaglais ath-leasaichte anns gach earrainn de'n Chrìosdachd. Mar b'e sin a thachair, c' arson a bhiodh am Pàp co anabharra toileach air an Inneal-chlaoidhteach an-tighearnail so a chur suas anns gach àite, agus co leisg air a

* Inquisition.

thoirt suas far an deach aon uair a shocrachadh? Nach 'eil gnàthachadh a Phàp agus a luchd-leanmhuinn, sa chùis so, a'leigeadh fhaicinn meud an eagail a th' orra a saor rannsachadh; agus co cothromach 'sa theirear, nam biodh so agus gach inneal an-ìochd' eile air cur as doibh, cha b'è creidimh na Ròimhe an t-aon aidmheil a dh' fhaodadh a ràdh gun robh muinntir dhiubh ri fhaotainn anns gach cearna de'n Chrìosdachd? A thaobh Coitchiontachd *ùine*, 's eiginn duinn ionnsuidh ghramail a thoirt air, agus fhaicinn cìod am meas air an aithrigh e. "Tha ar n-Eaglais-ne," a deir iad, "ann o thùs; cha 'n'eil ur n-Eaglais-se ann ach o cheann ghoirid; gun bhi ach mu thri ceud bliadhna dh'aois. Stad, stad, a charaid, tha dà fhocal againn ri ràdh m'an ceadaich sinn duibh na h-urrad bhuaidh fhaotain oirn! Tha sinn ag aideacha gu bheil ur n-Eaglais-san ro shean, 'se sin, gun robh an stéigh air an do shocraich sibhse ur n-aidmheil, ri fhaicinn o cheann *ùine* mhòr. Ach tha sinn ag àicheadh nach 'eil so ach a 'dearbhadh gun robh Eaglais Chrìosd gu ro-thràthail air a truailleadh o ceud fhìor-ghloine. Tha e soilleir gun robh a chùis mar so, o na tha'n t-Abstol Pol ag ràdh na dhara litir chum nan Teselonianach ii. 7. "Tha rùn-dìomhair na h-andiadhachd ag oibreachadh cheana;" 'se sin an ceud-thùs o'n d'thainig a cheud thréigsinn-creidimh, a bha soilleir ri fhaicinn ann an ceud linn na h-eaglais. Co luath 'sa dl'fhàs a Chléir déigheil air nithibh aimsireil, ni a thachair gu grad, bha toil aca gach ni aomadh chum am buannachd fein, agus dealas mearachdach an t-sluaigh a dh' oibreachadh le'n sannt anabarrach. 'Sann a chum an t-sruth-chlais so a dl' fhaodar gach fìor-chlaonadh o'n cheud fhìor-ghloine, a lorgachadh, a chithear, ann an Eaglais na Ròimhe. Nach 'eil ann an *Airionn, Ionad-meadhonach, Aideachadh, Maitheanas*, le mòran de nithibh eile, ach innleachdan a thùr a Chléir, chum am maoin a mheudachadh agus an uail a shàsachadh. Faodar *cumhachd agus urram a Phàp* a lorgachadh chum na

ceart stéigh cheudna. Chi neach air bith, nach 'eil air a dhalladh le claon-bhreith, nach robh Easpuig na Ròimhe, 's na ceud linne, ach na uachdaran air earrann ro bheag, agus gur ann a chuid a chuid, leis a chothrom a ghabhail air còir chàich, agus gur e a b' Easpuig air Baile mòr na h-Iompaireachd, ghabh e d'a ionnsuidh fein cumhachd, urram, agus mòralachd, mu nach robh iad eolach an ceud linnibh na Crìosdachd. Ciod ma ta gus a bheil an stràichd mhòr so a' treòrachadh? Cha'n'eil ach thuige so: *Gun robh fìor-ghloine mhaiseach a cheud chreidimh gu h-obann air a thruaillleadh, agus riaghailt de mheal-toireachd Cléire air a ghabhuil na riochd.* Uime sin tha Coitchiontachd ùine, mar air a chàramh ri Eagluis na Ròimhe, gun bharandas air bith. Tha sinn ag aideachadh gu bheil i *sean*; ach gur i a bh' ann o thùs, tha sinn gu tur ag àicheadh sin. Faodar fhaicinn mar chaidh i air seacharan o fhocal Dhe, agus cunntas a thoirt mu gach claonadh. Cha'n urrainn fad aimsir mearachd a naomhachadh, no idir drùidheachd Cléire breug fhìrinneachadh. 'S e focal De ar *n-aon* riaghailt; agus b' fhearr leam aon earrann de fhocal Dhe bhì air mo thaobh, seach uile sgrìobhadh nan aithrichean, òrduighean gach comhairle, àithne gach Pàp, agus beal-aithris gach abstoil a bha riamh sa bheatha.

'S e Naomhachd na h-Eagluis air an d' thoir sinn an t' ath-ionnsuidh. Mu thimchioll so leigeam gu ràidhe na firinn. Ma tha Eagluis na Ròimhe naomha, faodai fiuthair a bhì againn gur ann an uair bu bhuaidhaire i, bu mò bha de naomhachd ri fhaotainn. Ach c' uin bu bhuaidhaire an Eagluis so? O'n naothamh gus an seathamh linn-deug. Agus cia an t-àm bu doilleire agus a b' an-diadhaidh a Chrìosdachd air fad? Ri linn a cheart àm sin. Mar dhearbhadh air na tha mi 'g ràdh, leigeam gu neo-sgàthach mar fhianuis air eachdruidh nan àmanna sin. A rìs, ma tha'n Eagluis so naomh, faodai fiuthair a bhì againn ris a bharrachd naomhachd anns na rioghachdaibh sin far am fearr

a thuigear i, agus am mò a tha soirbheacha leatha. Ach ciod a their gnà nan dùthchanna sin ruinn? Ciod ach so. Gu bheil muinntir na h-Eadailte fein, far am buadhaire i, anabarrach truailidh agus mi-bheusach, gu dioghaltach neo-iochd'ar? Nach 'eil an gnàthachadh sin co mòr an aghaidh beus an t-Soisgeil, 's a tha solas do dhorchadas? Gabh beachd air an Ròimh fein, fo shùil-bheachd a Phàp, agus cha thu gu bheil i co làn ainneart, agus mi-bheus ri aon Bhaile mòr sa Chrìosdachd. A' bheil gach ni dhiubh sin fìor? Mar 'eil, cuireadh iad nan aghaidh; agus ma tha, aidicheadh luchd-dhìon Eaglais na Ròimhe, ga b'è buaidh eile a th' aice, gu bheil i fada goirid o bhì comharraichte ann an *Naomhachd*.

CRIOCH.

ANDREW YOUNG, PRINTER,
95, Trongate, Glasgow.

